

**KAKO OSTVARITI
POTPORU ZA IAKS
MJERE IZ PROGRAMA
RURALNOG RAZVOJA
REPUBLIKE HRVATSKE
ZA RAZDOBLJE
2014. - 2020.?**

Listopad 2020.

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

Program
RURALNOG RAZVOJA

SADRŽAJ PUBLIKACIJE ISKLJUČIVA JE ODGOVORNOST MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE, UPRAVE ZA RURALNI RAZVOJ I NI NA KOJI SE NAČIN NE MOŽE SMATRATI DA ODRAŽAVA STAVOVE EUROPSKE UNIJE

UVOD

Utjecaj poljoprivrede na okoliš i ruralni prostor u cjelini je vrlo velik te će se nastojati kroz IAKS mjere umanjiti ili zaustaviti negativni utjecaj poljoprivrede na prirodne resurse i bioraznolikost.

Što su IAKS mjere ruralnog razvoja?

U Program ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014. - 2020. (PRR) uvrštene su četiri IAKS mjere:

1. MJERA 10 POLJOPRIVREDA, OKOLIŠ I KLIMATSKE PROMJENE (M10)
2. MJERA 11 EKOLOŠKI UZGOJ (M11)
3. MJERA 13 PLAĆANJA PODRUČJIMA S PRIRODNIM I OSTALIM POSEBNIM OGRANIČENJIMA (M13)
4. MJERA 14 DOBROBIT ŽIVOTINJA (OBUHVAĆENA JE ZASEBNOM BROŠUROM).

Zahtjev za potporu se podnosi na jedinstvenom zahtjevu na kojem se podnosi i zahtjev za potporu za izravna plaćanja. Budući da se za prijavu, administrativnu kontrolu i praćenje koristi Integrirani administrativni kontrolni sustav (IAKS), ove su mjere poznate kao IAKS mjere.

Koja je važnost IAKS mjera ruralnog razvoja?

Jednako kao kod svih politika Europske unije (EU), tako se i prilikom provedbe PRR-a velika važnost pridaje ublažavanju i prilagodbi klimatskim promjenama, odnosno općenito se nastoji umanjiti ili ukloniti negativni utjecaj poljoprivrede na okoliš.

Zato ne čudi da, iako države članice imaju slobodu odabira pojedinih mjera sukladno Uredbi 1305/2013 koja

je pravni temelj za izradu PRR-a, mjera 10 Poljoprivreda okoliš i klimatske promjene je jedina obvezna mjera koju mora sadržavati svaki program ruralnog razvoja.

Isto tako, pred državama članicama se postavlja zahtjev da 30 % ukupnih doprinosa iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) utroše za prilagodbu klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje te za pitanja okoliša. To se može postići putem plaćanja za poljoprivredu, okoliš i klimu, ekološki uzgoj te plaćanja područjima s prirodnim ili drugim vrstama ograničenja.

Kako zatražiti potporu?

Potpura se može zatražiti na način da se u propisanom roku podnese jedinstveni zahtjev u nekoj od podružnica Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (u daljnjem tekstu: Agencija za plaćanja) te da se ispune svi uvjeti za ostvarenje potpore. Između ostaloga, nužan je upis u Upisnik poljoprivrednika temeljem kojeg se dodjeljuje jedinstveni matični identifikacijski broj MIBPG, upis svih parcela poljoprivrednog zemljišta koje se koriste u ARKOD sustav i ostale propisane registre (uključujući i parcele za koje se ne traži potpora), upis životinja u JRDŽ i ostale propisane registre.

Osobito je važno poštivanje pravila višestruke sukladnosti na cjelokupnom gospodarstvu te održavanje svih površina sukladno minimalnim uvjetima za održavanje poljoprivrednih površina u stanju pogodnom za ispašu ili uzgoj.

Nakon ulaska u sustav potpore, zahtjev za potporu kod M10 i M11 koje imaju petogodišnji obvezni period **podnosi se svake godine.**

Sve tri mjere su dobrovoljne, a ulaskom u sustav potpore moraju se poštivati obveze propisane u operaciji ili podmjeri za koju ste podnijeli zahtjev.

Mogu li ostvariti istovremeno izravnu potporu i potporu za IAKS mjere?

Istovremeno je moguće zatražiti i ostvariti na jedinstvenom zahtjevu izravnu potporu i potporu za IAKS mjere. Izuzetak su proizvodno vezana plaćanja za povrće, voće, šećernu repu i krmne proteinske usjeve (u okviru izravnih plaćanja), za koja nije moguće ostvariti potporu ako je za iste parcele podnesen zahtjev za mjeru 11 Ekološki uzgoj.

Tko je aktivni poljoprivrednik?

Aktivni poljoprivrednik je poljoprivrednik čije je poljoprivredno gospodarstvo upisano u Upisnik poljoprivrednika, koji provodi slijedeće:

- a. proizvodnju, uzgoj ili sadnju poljoprivrednih proizvoda, uključujući žetvu, mužnju, uzgoj rasplodnih životinja i držanje stoke ili
- b. održavanje poljoprivrednog zemljišta u stanju pogodnom za ispašu ili uzgoj bez pripremnih radnji koje izlaze iz okvira uobičajenih poljoprivrednih metoda i mehanizirane obrade.

Što je višestruka sukladnost?

Višestruka sukladnost predstavlja niz pravila koje svaki poljoprivrednik, pa tako i korisnici IAKS mjera, moraju poštivati na svojem poljoprivrednom gospodarstvu. Pravila višestruke sukladnosti su poveznica između potpora koje je moguće ostvariti unutar zajedničke poljoprivredne politike s propisima iz područja okoliša, zdravlja ljudi, životinja i biljaka te dobrobiti životinja.

Višestruka sukladnost uključuje slijedeće elemente:

- a. **propisani zahtjevi upravljanja** (eng. Statutory Management Requirements - skraćeno SMR) su obvezni zahtjevi kojih se mora pridržavati svaki poljoprivredni proizvođač na svom poljoprivrednom gospodarstvu s ciljem zaštite okoliša te zdravlja ljudi, životinja i biljaka, zahtjevi također uključuju propise o identifikaciji i registraciji životinja te održivom korištenju sredstava za zaštitu bilja.
- b. **dobri poljoprivredni i okolišni uvjeti** (eng. Good Agricultural and Environmental Conditions - skraćeno GAEC) su obvezni zahtjevi kojih se mora pridržavati svaki poljoprivredni proizvođač na svim poljoprivrednim površinama u svom korištenju s ciljem očuvanja dobrog poljoprivrednog stanja zemljišta uključujući zaštitu i upravljanje vodama te očuvanje krajobraza i staništa.

Mogu li odustati od sudjelovanja u IAKS mjeri bez obveze za povratom sredstava?

Odustajanje bez obveze za povratom sredstava tijekom razdoblja u kojem je obveza bila na snazi je moguće u slučaju izmjena i dopuna relevantnih obveznih standarda ili ukoliko opsezi novih obveza ili zahtjeva nadilaze one navedene u opisu mjere.

Moguće je odustati od jedinstvenog zahtjeva ili dijela zahtjeva uz uvjet da nije potvrđena nesukladnost ili nije najavljena kontrola na terenu. Potpisanu Izjavu o odustajanju od jedinstvenog zahtjeva obavezno dostavite podružnici Agencije za plaćanja.

Zašto je obvezno razdoblje minimalno pet godina?

Jednako kao i u M10, tako je i u M11 minimalno obvezno razdoblje pet godina. Na taj je način omogućeno kvalitetno postizanje ciljeva iz svake mjere. Kraće obvezno razdoblje ne bi osiguralo da provođenje propisanih obveza u stvarnosti doprinese cilju mjere.

Korisnik kojem je obvezno razdoblje za obvezne površine i uvjetna grla iz Odluke o ulasku u sustav potpore završilo, može podnijeti zahtjev za te površine i uvjetna grla, koje mora zadržati tijekom jednogodišnjeg obveznog razdoblja.

Koja je minimalna površina poljoprivrednog gospodarstva i ARKOD parcele za ostvarenje potpore?

Zahtjev se može podnijeti ako poljoprivredna površina gospodarstva iznosi minimalno 0,5 ha, a minimalna poljoprivredna parcela upisana u ARKOD sustav mora biti 0,05 ha, s izuzetkom za M10.1.6 Uspostava poljskih traka, gdje ARKOD parcela mora biti najmanje 1 ha.

Što ako želim povećati površinu ili broj uvjetnih grla (UG) tijekom obveznog razdoblja?

Povećanje površine ili broja UG moguće je tijekom obveznog razdoblja pri čemu za dodatno prijavljene površine ili UG Agencija za plaćanja donosi novu Odluku.

U novoj se Odluci utvrđuje obvezno razdoblje za dodatno prijavljene površine ili UG.

Zašto moram kroz cijelo obvezno razdoblje provoditi operacije iz M10 i podmjere M11 na istim parcelama?

Kako bi se postigli zadani ciljevi, potreban je kontinuitet provođenja propisanih obveza na pojedinom području. Izmjenom parcela iz godine u godinu gubi se smisao obveza, osobito u slučaju očuvanja bioraznolikosti ili kod ekološkog uzgoja.

Mogu li dobiti potporu za površine pod ugarom?

Svi su iznosi potpore za M10 i M11 računati na bazi razlike između uobičajene poljoprivredne proizvodnje i one u kojoj se mora pridržavati posebnih obveza, uzevši u obzir gubitak prihoda ili povećane troškove. Zbog toga u ovim mjerama potporu nije moguće ostvariti za

površinu pod ugarom, kao niti za površine na kojima se uzgaja cvijeće i ukrasno bilje.

U slučaju M13 potporu nije moguće ostvariti za površinu pod ugarom.

Zašto je izobrazba obvezna za M10 i M11?

M10 i M11 su vrlo zahtjevne mjere, pri čemu treba imati na umu da se M10 prvi puta provodila u 2015. godini. Kroz izobrazbu se stječe znanje za kvalitetnu provedbu odabranih mjera. Shvaćanjem smisla svake obveze jasniji je cilj za provođenje pojedine mjere kao i krajnji učinak na okoliš u cjelini.

Stečeno znanje će istovremeno doprinijeti izbjegavanju situacija kada zbog kršenja obveza dolazi do smanjenja ili uskraćivanja potpore.

Izobrazba je besplatna i provodi je Uprava za stručnu podršku razvoju poljoprivrede i ribarstva Ministarstva poljoprivrede (Savjetodavna služba).

Tko mora završiti izobrazbu (koristiti individualno savjetovanje ili sudjelovati u demonstracijskoj aktivnosti)?

Izobrazba je obveza za sve korisnike M10 i M11. Nositelj ili član obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, odnosno odgovorna osoba ili osoba ovlaštena od strane odgovorne osobe u slučaju ostalih organizacijskih oblika poljoprivrednog gospodarstva obavezna je završiti izobrazbu ili koristiti individualno savjetovanje ili demonstracijske aktivnosti.

Zašto je vođenje evidencije obvezno za M10 i M11?

Vođenje evidencije istovremeno služi kao podsjetnik korisniku o obvezama koje mora ispuniti da bi ostvario potporu, ali i kao način obavljanja kontrole o ispunjavanju obveza.

Prilikom kontrole na terenu potrebno je pokazati popunjen obrazac evidencije (u papirnatom ili elektronskom obliku) koji treba **voditi redovito**.

Ako obrazac ne postoji ili nije popunjen ili je nepotpun, korisnik će biti sankcioniran te će se umanjiti iznos potpore.

Što je to polazna osnova?

Polazna osnova („baseline“) označuje obveze koje mora poštivati svaki korisnik M10, M11 ili M13. Ti zahtjevi uključuju, između ostaloga, poštivanje višestruke sukladnosti, gospodarenje gnojivima i pesticidima na održiv način te uzgoj i držanje životinja sukladno važećim propisima.

Korisnici M10 i M11 se moraju, osim osnovnih zakonom propisanih zahtjeva, pridržavati i posebnih obveza koje su definirane u svakoj pojedinoj operaciji ili podmjeri. Na osnovu posebnih obveza, kojih se ostali poljoprivrednici ne moraju pridržavati, izračunate su potpore za pojedinu operaciju unutar M10, odnosno za podmjere u M11.

Zašto se provodi administrativna kontrola i kontrola na terenu?

Mjere se financiraju dijelom iz EPFRR-a, a dijelom iz nacionalnog proračuna. EU sredstva kao i sredstva Republike Hrvatske su novci poreznih obveznika koji žele znati jesu li potpore utrošene namjenski i sukladno svim propisanim obvezama.

Republika Hrvatska propisuje provedbu pojedinih mjera te je istovremeno odgovorna za kontrolu utrošenih sredstava i praćenje provedbe programa. U protivnom, jednako kao što se mora sankcionirati korisnik koji ne provodi mjeru u skladu s Pravilnikom o provedbi izravne potpore i IAKS mjera ruralnog razvoja, tako bi i Republika Hrvatska bila sankcionirana ako se ne bi provodila kontrola propisanih obveza.

MJERA 10

POLJOPRIVREDA, OKOLIŠ I KLIMATSKE PROMJENE

Sve do 2015. godine ova mjera se nije provodila u Republici Hrvatskoj, dok je neke države članice EU provode još od osamdesetih godina prošlog stoljeća. Mjera je od 1992. godine dio Zajedničke poljoprivredne politike, a od 1999. godine obvezni je dio svakog EU programa ruralnog razvoja.

Cilj je potaknuti poljoprivrednike da zaštite i poboljšaju okoliš na svome gospodarstvu. Prihvaćanjem određenih praksi i metoda uzgoja, koje nadilaze polaznu osnovu (poznatu pod nazivom „baseline“), poljoprivredniku se plaćaju povećani troškovi ili izgubljeni prihod u usporedbi s uobičajenom poljoprivrednom proizvodnjom.

Okoliš je javno dobro, a poljoprivrednici, osim što su nezamjenjivi u proizvodnji hrane, upravljaju najvažnijim prirodnim resursima - tlom, vodom i zrakom.

Odnos poljoprivrede i okoliša je kompleksan, mnogi jedinstveni krajobrazi bogati biljnim i životinjskim svijetom su nastali zahvaljujući održavanju ekstenzivnih poljoprivrednih praksi i ovise upravo o tom načinu poljoprivrede. S druge strane, nepravilne poljoprivredne prakse mogu imati upravo negativan efekt na okoliš i doprinijeti zagađenju zraka tla i vode, uništenju vrijednih krajobraza, staništa i time doprinijeti nestanku brojnih vrsta.

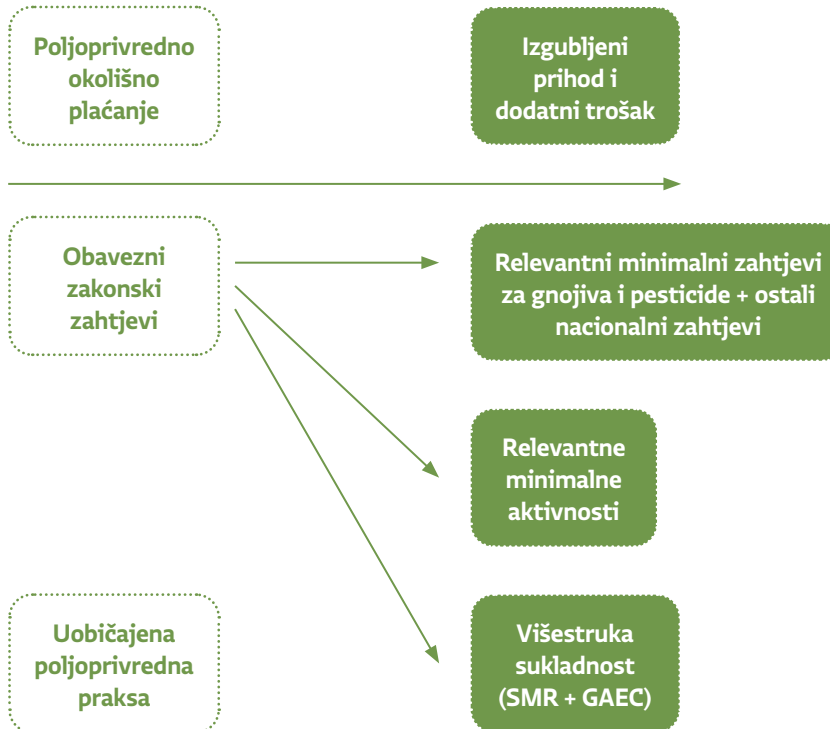
Potpota se može ostvariti kroz podmjeru **M10.1. Plaćanja obveza povezanih s poljoprivrednom, okolišem i klimatskim promjenama** koja sadrži 16 tipova operacija:

- 10.1.1. Obrada tla i sjetva na terenu s nagibom za oranične jednogodišnje kulture (OTSN)
- 10.1.2. Zatravnjivanje trajnih nasada (ZTN)
- 10.1.3. Očuvanje travnjaka velike prirodne vrijednosti (TVPV)
- 10.1.4. Pilot mjera za zaštitu kosca (*Crex crex*) (ZK)
- 10.1.5. Pilot mjera za zaštitu leptira (ZL)
- 10.1.6. Uspostava poljskih traka (PT)
- 10.1.7. Održavanje ekstenzivnih voćnjaka (EV)
- 10.1.8. Održavanje ekstenzivnih maslinika (EM)
- 10.1.9. Očuvanje ugroženih izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja (IZP)
- 10.1.10. Održavanje suhozida (OS)
- 10.1.11. Održavanje živica (OZ)
- 10.1.12. Korištenje feromonskih, vizualnih i hranidbenih klopki (KFK)
- 10.1.13. Metoda konfuzije štetnika u višegodišnjim nasadima (MKŠ)
- 10.1.14. Poboljšano održavanje međurednog prostora u višegodišnjim nasadima (POMP)
- 10.1.15. Primjena ekoloških gnojiva u višegodišnjim nasadima (PEG)
- 10.1.16. Mehaničko uništavanje korova unutar redova višegodišnjih nasada (MUK)

Mogu li biti korisnik ove mjere?

Uvjeti prihvatljivosti različiti su za pojedinu operaciju ili podmjeru. Osnovni uvjet je da ste upisani u Upisnik poljoprivrednika, koristite zemljište upisano u ARKOD te na gospodarstvu držite domaće životinje upisane u Jedinствeni registar domaćih životinja (JRDŽ).

SHEMATSKI PRIKAZ POLJOPRIVREDNO OKOLIŠNOG PLAĆANJA

Za što mi se isplaćuje potpora?

Potpora je u vidu godišnjeg plaćanja po jedinici površine ili uvjetnom grlu kao naknada za gubitak prihoda i dodatne troškove koji su rezultat pridržavanja posebnih uvjeta koji nadilaze polaznu osnovu i uobičajenu poljoprivrednu praksu.

Mogu li se međusobno kombinirati operacije unutar M10?

Kombinacije unutar operacija u M10 su moguće sukladno tablici kombinacija:

OPERACIJA	M 10.1.1.	M 10.1.2.	M 10.1.3.	M 10.1.4.	M 10.1.5.	M 10.1.6.	M 10.1.7.	M 10.1.8.	M 10.1.10.	M 10.1.11.	M 10.1.12.	M 10.1.13.	M 10.1.14.	M 10.1.15.	M 10.1.16.
M10.1.1.						DA			DA	DA					
M10.1.2.									DA	DA					
M10.1.3.									DA	DA					
M10.1.4.									DA	DA					
M10.1.5.									DA	DA					
M10.1.6.															
M10.1.7.									DA	DA					
M10.1.8.									DA	DA					
M10.1.10.															
M10.1.11.															
M10.1.12.		DA					DA	DA				DA	DA	DA	DA
M10.1.13.		DA					DA	DA					DA	DA	DA
M10.1.14.														DA	DA
M10.1.15.		DA					DA	DA							DA
M10.1.16.		DA													

Tablica 1: Kombinacije unutar operacija u M10

Može li se kombinirati operacija 10.1.9. unutar M10 s mjerom M14?

Korisnici M10, tipa operacije 10.1.9. Očuvanje ugroženih izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja mogu podnijeti zahtjev za M14 za istu kategoriju životinje. Sve životinje na tom gospodarstvu moraju biti evidentirane u JRDŽ-u.

10.1.1.

OBRADA TLA I SJETVA NA TERENU S NAGIBOM ZA ORANIČNE JEDNOGODIŠNJE KULTURE (OTSN)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Erozija tla označava prirodni proces u kome se uslijed djelovanja vode i vjetra premješta površinski sloj tla te dolazi do gubitka humusnog sloja. Ovom negativnom procesu dodatno doprinosi i nepravilna obrada tla.

Proces erozije se osobito povećava u slučaju neadekvatnog korištenja poljoprivrednog zemljišta koje je pod nagibom.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operaciju je moguće provoditi na oraničnim površinama koje su pod nagibom od 9-15 %.

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Da bi se smanjili negativni učinci erozije ili spriječila erozija na oranicama važno je provoditi obradu i sjetvu okomito na nagib čime se sprječava ili umanjuje direktno odnošenje humusnog sloja tla.

Također je potrebno osigurati pokrivenost tla vegetacijom tijekom cijele godine tako da korijenski sustav može zadržati humusni sloj i time smanjiti utjecaj intenzivnih kiša.

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Potrebno je izraditi i provoditi petogodišnji plan plodoreda s najmanje pet usjeva, a obradu i sjetvu na oraničnim površinama s nagibom od 9-15% provoditi okomito na nagib terena.

Plan plodoreda treba biti izrađen u trenutku ulaska u sustav potpore, a **obavezno ga treba dostaviti na uvid podružnici Agencije za plaćanja najkasnije do datuma koji je propisan Pravilnikom o provedbi izravne potpore i IAKS mjera ruralnog razvoja**. Korisnik koji ima jednogodišnju obvezu u 2020. godini dostavlja plan sjetve/sadnje za 2020. godinu usklađen sa prethodnim petogodišnjim planom plodoreda. Tijekom obveznog petogodišnjeg perioda moguće su prilagodbe plana plodoreda.

Također, na sredini parcele se mora uspostaviti najmanje 3 metra široka površina na kojoj su ostavljene brazde kako bi se spriječilo otjecanje vode, jer se na taj način zaustavlja ispiranje površinskog sloja vodom.

Koja je visina potpore?

Visina potpore je 141 EUR/ha.

10.1.2. ZATRAVNJIVANJE TRAJNIH NASADA (ZTN)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Problem klimatskih promjena vezan je uz učinak staklenika, odnosno povećanu koncentraciju stakleničkih plinova u atmosferi. Jedan od načina na koji možemo smanjiti emisiju stakleničkih plinova, prije svega ugljikovog dioksida, je čuvanje i skladištenje organske tvari u tlu.

Zadržavanje pokrova tla na terenu s nagibom istovremeno djeluje povoljno na učinke erozije, uz povećanje količine humusa, a time i plodnosti tla. Neposredno, u trajnim nasadima koji su zatravljeni povećava se bioraznolikost.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operaciju je moguće provoditi na površinama pod trajnim nasadima (voćnjaci, maslinici, vinogradi i mješoviti trajni nasadi) koje su pod nagibom od 9-15 %.

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Zatravnjivanje trajnih nasada smanjiti će eroziju, gubitak organske tvari iz tla i spriječiti odljev stakleničkih plinova.

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Površinu između redova unutar trajnog nasada treba zasijati nekom od djetelinsko-travnih ili travno-djetelinskih smjesa. Područje između redova održava se košnjom ili malčiranjem najmanje 4 puta u godini i mora ostati zatravnjeno tijekom obveznog razdoblja.

Potrebno je izraditi i provoditi petogodišnji plan gnojidbe poštujući pri tome sadržaj ostatka dušika iz djetelinsko-travnih ili travno-djetelinskih smjesa. Plan gnojidbe treba biti izrađen u trenutku ulaska u sustav potpore, a **obavezno ga treba dostaviti na uvid podružnici Agencije za plaćanja najkasnije do datuma koji je propisan Pravilnikom o provedbi izravne potpore i IAKS mjera ruralnog razvoja**. Korisnik koji ima jednogodišnju obvezu u 2020. godini dostavlja plan gnojidbe za 2020. godinu usklađen sa prethodnim petogodišnjim planom gnojidbe. Tijekom obveznog petogodišnjeg perioda moguće su prilagodbe plana gnojidbe.

Treba poštivati minimalne zahtjeve za gnojiva, što znači voditi evidenciju o primijenjenim gnojivima te koristiti najviše 170 kg N/ha iz stajskog gnoja.

Koja je visina potpore?

Visina potpore je 356,92 EUR/ha.

10.1.3.

OČUVANJE TRAVNJAKA VELIKE PRIRODNE VRIJEDNOSTI (TVPV)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Veliki dio travnjačkih površina se nekada koristio na ekstenzivan način - napasivanjem ili košnjom. Zahvaljujući ljudskoj aktivnosti nastali su, sa stanovišta bioraznolikosti, iznimno bogati otvoreni krajobrazi važni za opstanak ptica selica, osobito na području travnjaka velike prirodne vrijednosti.

S jedne strane imamo situaciju gdje prestanak ekstenzivnog držanja stoke i uopće manji broj stoke dovodi do zarastanja travnjaka u nepoželjnu vegetaciju. S druge pak strane, intenzivno korištenje travnjaka na način da se pojačano gnoje te učestalo kose, dovodi do promjene biljnih i životinjskih vrsta koje na njima obitavaju.

Što je travnjak velike prirodne vrijednosti?

Travnjak velike prirodne vrijednosti (TVPV) je tip poljoprivrednog zemljišta s velikim udjelom poluprirodne i prirodne vegetacije važne za očuvanje vrsta i stanišnih tipova ugroženih na nacionalnoj i europskoj razini. Poljoprivredna proizvodnja se uglavnom zasniva na poluprirodnim travnjacima (pašnjacima i košanicama), od kojih neki predstavljaju ugrožena staništa na razini Europe te su kao takvi uključeni u ekološku mrežu Natura 2000.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operacija se provodi na području jedinica lokalne samouprave (JLS) na kojima se nalaze TVPV. Minimalno 50% površine travnjaka mora se

nalaziti na području neke od JLS kako bi travnjak u ARKOD sustavu bio označen kao TVPV.

Popis JLS je sastavni dio Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja. Osim u Zapisniku o evidenciji uporabe poljoprivrednog zemljišta, prilikom podnošenja jedinstvenog zahtjeva vidljivo je ima li parcela obilježje TVPV te je tako olakšano prijavljivanje za potporu.

Kako se travnjaci diljem Hrvatske razlikuju prema svom sastavu i načinu na koji su se tradicionalno koristili, TVPV su podijeljeni u tri regije:

1. Kontinentalna nizinska regija

Ova regija obuhvaća čitav nizinski dio kontinentalne Hrvatske do otprilike 200 metara nadmorske visine, a u njoj prevladavaju manje ili više vlažni travnjaci koji su se tradicionalno kosili jednom godišnje, jer bi učestala košnja dovela do promjene biljnih vrsta koji se na njima nalaze. Košnja se treba **provoditi nakon 1. kolovoza, samo jednom godišnje.**

2. Brdsko-planinska regija

Obuhvaća cijelo brdsko i planinsko područje kontinentalne Hrvatske koje se nalazi iznad 200 metara nadmorske visine, odnosno u vegetacijskom smislu sva područja iznad zone poplavnih šuma.

Neke od ovih livada predstavljaju vrstama najbogatije tipove travnjaka, uz koje su vezane brojne rijetke i ugrožene pa i endemične biljne vrste. Kako je vrijeme

njihove cvatnje u razdoblju od svibnja do srpnja, **košnjom nakon 20. srpnja** povećat će se mogućnost prirodnog zasijavanja i obnavljanja karakterističnih biljaka. Na ovim je travnjacima dozvoljena košnja **jednom ili dva puta godišnje**.

3. Mediteranska regija

Prostire se na mediteranskom području Republike Hrvatske, nadmorske visine ispod 200 metara, kao i na otocima. Košnju na ovom području potrebno je **provoditi nakon 15. srpnja, jednom godišnje**, kako bi sve biljne vrste koje cvatu u svibnju i lipnju završile svoj vegetacijski ciklus i uspjele se razmnožiti. Osim toga, košnja u ovom razdoblju otvara stanište i omogućava cvatnju nekih kasnijih biljnih vrsta koje će cvjetati u kolovozu.

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Odgoda košnje omogućava stvaranje sjemena te sprječava nestanak tipičnih biljaka koje su sastavni dio travnjaka. Na taj je način istovremeno omogućen opstanak životinja koje obitavaju na ovim specifičnim staništima.

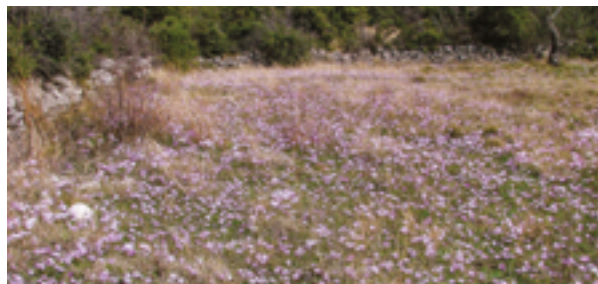
Obnavljanjem i održavanjem ekstenzivnih travnjaka velike prirodne vrijednosti sprječava se gubitak bioraznolikosti, nestanak vrijednih i rijetkih staništa kao i karakterističnih krajobraza.

Slika 1. Ispaša na vlažnim travnjacima Lonjskog polja (foto: Vida Posavec Vukelić)

Slika 2. Brdski travnjak bogat različitim biljnim vrstama (foto: Vida Posavec Vukelić)

Slika 3. Mediteranski suhi travnjak (foto: Tamara Kirin)

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Kako bi se održao karakteristični biljni i životinjski sastav pojedinog TVPV zabranjena je upotreba mineralnog gnojiva ili stajskog gnojiva te upotreba sredstava za zaštitu bilja.

Košnja je dozvoljena isključivo ručno ili strižnim kosilicama, a vrijeme i učestalost košnje različito je ovisno o regiji.

Početak košnje	Regija	Broj otkosa
1. kolovoza	Kontinentalna nizinska	Jedan
20. srpnja	Brdsko-planinska	Jedan do dva
15. srpnja	Mediteranska	Jedan

Tablica 2. Raspored košnje

Zadnji dan do kada je dozvoljena košnja za sva tri tipa TVPV je **15. rujna**.

Travnjaci se mogu koristiti za napasivanje u proljeće i jesen pri čemu ne smije biti prisutno više od 1,0 UG/ha ovaca, koza, goveda i/ili kopitara. Minimalni pašni pritisak je 0,3 UG/ha.

Dobri poljoprivredni okolišni uvjeti nalažu odstranjivanje već svima dobro poznatih biljaka: pelinolisne ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia* L.) i mračnjaka (*Abutilon theophrasti* Med.) te višegodišnjih korova i drvenastog bilja sa svih poljoprivrednih površina kako bi se spriječilo zarastanje.

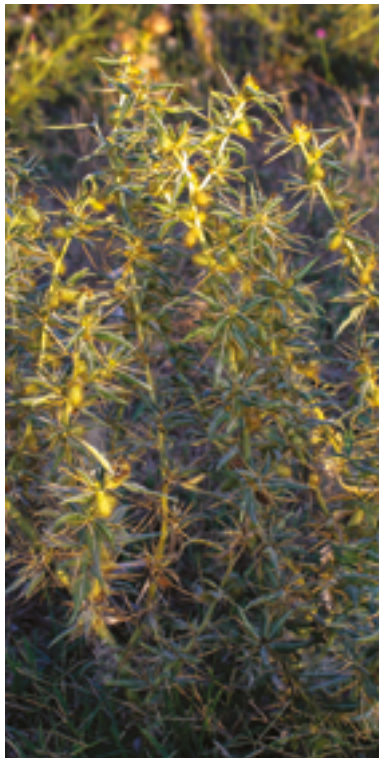
Dodatna mjera za održavanje ovih travnjaka je odstranjivanje pojedinačnih biljaka koje nisu prikladne za ispašu stoke, kako se ne bi proširile i zarasle travnjak. Svojim izrazito brzim rastom, razvojem i širenjem posebnu prijetnju travnjacima predstavljaju strane invazivne vrste, koje često nisu jestive ili su čak otrovne za stoku. Stoga je potrebno uklanjati i slijedeće biljke: čivitnjaču (*Amorpha fruticosa* L.), cigansko perje (prava svilenica, *Asclepias syriaca* L.), trnovitu dikicu (čičak, *Xanthium spinosum* L.) i obalnu dikicu (*Xanthium strumarium* L. ssp. *italicum* (Moretti) D.L.).

Slika 4. Parcela obrasla čivitnjačom (*Amorpha fruticosa* L.) (foto: Vida Posavec Vukelić)

Slika 5. Cigansko perje (*Asclepias syriaca* L.)
(foto: Igor Boršič)

Slika 6. Trnovita dikica (*Xanthium spinosum* L.)
(foto: Igor Boršič)

Slika 7. Obalna dikica (*Xanthium strumarium* L. ssp. *italicum* (Moretti) D.L.) je otrovna za stoku
(foto: Igor Boršič)

Obzirom da je zabranjeno korištenje herbicida, nedozvoljene biljke treba ručno odstranjivati.

Hidromelioracijski zahvati (odvodnja ili navodnjavanje) nisu dozvoljeni niti na jednom tipu TVPV.

Evidenciju koja se vodi na propisanom obrascu potrebno je **dostaviti podružnici Agencije za plaćanja najkasnije do 31. prosinca tekuće godine.**

Koja je visina potpore?

Visina potpore za Kontinentalnu nizinsku regiju iznosi 183 EUR/ha, Brdsko-planinsku regiju 147 EUR/ha i Mediteransku regiju 102 EUR/ha.

10.1.4.

PILOT MJERA ZA ZAŠTITU KOSCA (CREX CREX) (ZK)

Slika 8. Crex Crex

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Ptica kosac (*Crex crex*) je u Hrvatskoj strogo zaštićena vrsta, procjenjuje se da je prisutno 500 - 1100 mužjaka ove vrste. Kosac (*Crex crex*) je skrovita vrsta ptice koja živi na kasno košenim travnjacima s dovoljno visokom i gustom vegetacijom u kojoj se može uspješno gnijezditi i lako kroz nju hodati - ona mora biti visine najmanje 30 cm, dovoljno gusta da pruži zaklon, ali ne pregusta da ometa kretanje. U Republici Hrvatskoj je široko rasprostranjen - od vlažnih travnjaka nizinske Hrvatske do brdskih livada Papuka i bogatih travnjaka Gorskog kotara i ličkih krških polja.

Nestanak tradicionalnih poljoprivrednih praksi, bilo zbog intenziviranja poljoprivrede ili njenog napuštanja,

istovremeno znači gubitak pogodnog staništa za kosca, a time i smanjenje njegove brojnosti. Mnogi su vlažni travnjaci posljednjih nekoliko desetljeća isušeni i pretvoreni u oranice, dok se velik broj livada kosi rano zbog proizvodnje silaže, umjesto nekadašnje košnje radi sijena. Sve su to razlozi zbog kojih kosac ostaje bez zaklona, a budući da je ptica koja se gnijezdi na tlu travnjaka, zbog ranije košnje uništavaju se gnijezda s jajima.

Kako bi se zaštitila ova rijetka ptica te kako bi područja gdje obitava bila održavana na način koji pogoduje njenom nesmetanom razvoju, potrebno je održavati travnjak prilagođenim načinom košnje u točno određenom razdoblju.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operacija se provodi na vlažnim staništima koja nastanjuje kosac, a nalaze se na području ekološke mreže Natura 2000. Minimalno 30% površine travnjaka mora biti na području ekološke mreže na kome je cilj očuvanje ptice kosca kako bi travnjak u ARKOD sustavu bio označen kao stanište kosca.

Popis staništa je sastavni dio Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja. Osim u Zapisniku o evidenciji uporabe poljoprivrednog zemljišta, prilikom podnošenja jedinstvenog zahtjeva vidljivo je nalazi li se parcela unutar područja gdje obitava kosac te je tako olakšano prijavljivanje za potporu.

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Ženka kosca se gnijezdi radeći plitku udubinu u tlu, obloženu lišćem i okolnom vegetacijom pa zarastanjem travnjaka vegetacija postaje pregusta i previsoka za gniježđenje, dok intenzivna ispaša ostavlja prenisku vegetaciju, također neprikladnu za kosca. Većina kosaca gnijezdi se od 15. svibnja do 15. kolovoza, iako sezona gniježđenja može biti i duža. Zbog toga je iznimno važno da se košnja travnjaka na kojima obitava kosac vrši nakon 15. kolovoza, kako se ne bi uništila gnijezda s jajima, a mladi ptići kosca dovoljno ojačali da mogu poletjeti.

Osim datuma košnje, izrazito je važan način košnje. Naime, parcelu treba kositi od sredine prema rubnim dijelovima ili s jedne strane na drugu, nikako od ruba parcele prema unutra, kako bi ptice stigle pobjeći u rubne nepokošene dijelove travnjaka.

Košnjom na točno određeni način i u određeno doba godine omogućen je nesmetani razvoj kosca. Na taj će se način brojnost ove zaštićene vrste povećati.

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Kako bi se održao izgled staništa i uvjeti za razvoj kosca, zabranjena je upotreba mineralnog gnojiva, stajskog gnoja i sredstava za zaštitu bilja.

Košnja je dozvoljena isključivo ručno ili strižnim kosilicama na minimalnoj visini od 10 cm iznad tla, a mora se provoditi **nakon 15. kolovoza**. Dozvoljena je jedna do maksimalno dvije košnje na godinu.

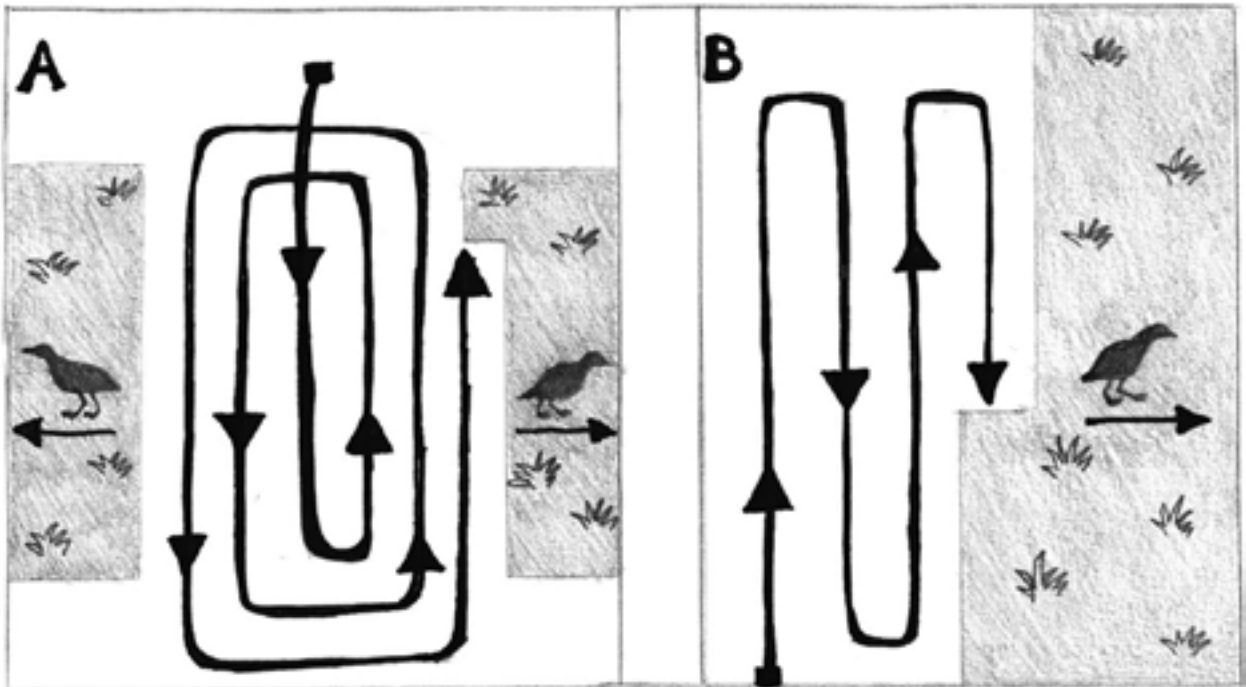
Zadnji dan do kada je dozvoljena košnja je **15. rujna**.

Na parcelama većim od 1 ha obavezno je ostaviti uz rub nepokošenu traku (do 5% površine), a košnju treba obavljati od sredine parcele kružno prema van ili s jedne strane parcele prema drugoj (slika 9).

Travnjaci se mogu koristiti za napasivanje samo u periodu od jeseni do kraja godine, pri čemu ne smije biti prisutno više od 1,0 UG/ha ovaca, koza, goveda i/ili kopitara. Minimalni pašni pritisak je 0,3 UG/ha.

Dobri poljoprivredni i okolišni uvjeti nalažu odstranjivanje već svima dobro poznatih biljaka: pelinolisne ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia* L.) i mračnjaka (*Abutilon theophrasti* Med.) te višegodišnjih korova i drvenastog bilja sa svih poljoprivrednih površina kako bi se spriječilo zarastanje.

Dodatna mjera za održavanja ovih travnjaka je odstranjivanje pojedinačnih biljaka koje nisu prikladne za ispašu stoke, kako se ne bi proširile i zarasle travnjak. Svojim izrazito brzim rastom, razvojem i širenjem posebnu prijetnju travnjacima predstavljaju strane invazivne vrste, koje često nisu jestive ili su čak otrovne za stoku. Stoga je potrebno uklanjati i slijedeće biljke: čivitnjaču (*Amorpha fruticosa* L.), cigansko perje (prava svilenica, *Asclepias syriaca* L.), trnovitu dikicu (čičak, *Xanthium spinosum* L.) i obalnu dikicu (*Xanthium strumarium* L. ssp. *italicum* (Moretti) D.L.).

Slika 9. Na parcelama većim od 1 ha potrebno je uz rub ostaviti nepokošenu traku (do 5% površine), a košnju treba obavljati od sredine parcele kružno prema van (lijevo pod A) ili s jedne strane parcele prema drugoj (desno pod B)

Obzirom da je zabranjeno korištenje herbicida, nedozvoljene biljke treba ručno odstranjivati.

Hidromelioracijski zahvati (odvodnja ili navodnjavanje) nisu dozvoljeni.

Evidenciju koja se vodi na propisanom obrascu potrebno je **dostaviti podružnici Agencije za plaćanja najkasnije do 31. prosinca tekuće godine.**

Koja je visina potpore?

Visina potpore iznosi 244 EUR/ha.

10.1.5. PILOT MJERA ZA ZAŠTITU LEPTIRA (ZL)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Četiri vrste ugroženih i strogo zaštićenih danjih leptira žive na svega nekoliko manjih područja u Hrvatskoj: veliki livadni plavac (*Phengaris teleius*), zagasiti livadni plavac (*Phengaris nausithous*), močvarni plavac (*Phengaris alcon alcon*) i močvarni okaš (*Coenonympha oedippus*).

Leptiri roda *Phengaris* obitavaju na prostoru kontinentalne i brdske Hrvatske, močvarni okaš zabilježen je jedino u Istri. Svaka je od ovih vrsta leptira vezana za određeni tip travnjaka, a svima im je zajednički nestanak staništa. Iznimni su po vrlo osjetljivom životnom ciklusu - njihovo je razmnožavanje vezano za specifične vrste biljaka kojima se hrani gusjenica, a vrste roda *Phengaris* žive u simbiozi s mravima u čijim mravinjacima gusjenica živi sve do preobrazbe u odraslog leptira.

Kako bi se zaštitile ove četiri vrste leptira, potrebno im je osigurati nesmetan razvoj i zadržati njihova staništa u izvornom obliku kroz prilagođeni način košnje.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operacija se provodi na staništima koje nastanjuju ugroženi leptiri, a nalaze se na području ekološke mreže Natura 2000. Minimalno 30 % površine travnjaka mora biti na području ekološke mreže na kome je cilj očuvanje danjih leptira - velikog livadnog plavca (*Phengaris teleius*), zagasitog livadnog plavca (*Phengaris nausithous*), močvarnog plavca (*Phengaris alcon alcon*) i močvarnog okaša (*Coenonympha oedippus*).

Popis staništa je sastavni dio Pravilnika o provedbi

Slika 10. Veliki livadni plavac (*Phengaris teleius*) živi na nizinskim košanicama (foto: Ivana Plavac)

Slika 11. Zagasiti livadni plavac (*Phengaris nausithous*)

izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja. Osim u Zapisniku o evidenciji uporabe poljoprivrednog zemljišta, prilikom podnošenja jedinstvenog zahtjeva vidljivo je nalazi li se parcela unutar područja gdje obitava neki od navedenih leptira te je tako olakšano prijavljivanje za potporu.

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Zbog osjetljivog životnog ciklusa, termin i način košnje pokazali su se ključnima za život ovih vrsta. Tako je za velikog livadnog plavca i zagasitog livadnog plavca važno da se travnjak kosi do 15. lipnja ili nakon 15. rujna, ali ne svake, već svake druge godine, kako bi se očuvala potrebna struktura vegetacije i vlažnost tla. Ove su vrste vrlo osjetljive na period košnje - ukoliko se košnja provodi u vrijeme perioda razmnožavanja leptira, odnosno u vrijeme cvatnje biljki hraniteljica, smrtnost leptira se višestruko povećava, a time i ugroženost vrste.

Za očuvanje močvarnog plavca kositi treba samo u jesenskom periodu, nakon 15. rujna, također svake druge godine. I za močvarnog okaša, koji živi na vlažnim livadama, ključno je kositi nakon 15. rujna, ali se parcela mora kositi vrlo specifično - svake godine jedna trećina površine, dok se ostatak ostavlja nepokošen. Sljedeće godine kosi se druga trećina, prošle godine nepokošena, a treće godine zadnja trećina. Za razliku od leptira plavaca, čija gusjenica završava razvoj u mravinjaku, močvarni okaš je u svim stadijima svog života prisutan na travnjaku pa se ovakvom rotacijskom košnjom na parceli osigurava preživljavanje makar jednog dijela leptira.

Očito je da košnjom na točno određeni način i u određeno doba godine omogućujemo nesmetan razvoj leptira. Kroz dulji period provođenja ove operacije brojnost četiri ugrožene vrste leptira će se povećati.

Slika 12. Močvarni plavac (*Phengaris alcon alcon*)

Slika 13. Močvarni okaš (*Coenonympha oedippus*).

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Kao i kod ostalih travnjaka na kojima obitavaju ugrožene vrste, zabranjena je upotreba mineralnog gnojiva, stajskog gnoja i sredstava za zaštitu bilja.

Košnja je dozvoljena isključivo ručno ili strižnim kosilicama. Termin i način košnje određen je za svakog leptira posebno.

Vrsta	Termin i način košnje
Močvarni plavac (<i>Phengaris alcon alcon</i>)	iza 15.9. svake druge godine
Močvarni okaš (<i>Coenonympha oedippus</i>)	iza 15.9. na 1/3 površine svake godine
Zagasisi livadni plavac (<i>Phengaris nausithous</i>)	do 15.6. ili iza 15.9. svake druge godine
Veliki livadni plavac (<i>Phengaris teleius</i>)	do 15.6. ili iza 15.9. svake druge godine

Tablica 3. Raspored košnje

Zadnji dan do kada je dozvoljena košnja je **1. listopada**.

Travnjaci se mogu koristiti za napasivanje samo u periodu od jeseni do kraja godine, pri čemu ne smije biti prisutno više od 1,0 UG/ha ovaca, koza, govoda i/ili kopitara. Minimalni pašni pritisak je 0,3 UG/ha.

Dobri poljoprivredni i okolišni uvjeti nalažu odstranjivanje već svima dobro poznatih biljaka: pelinolisne ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia* L.) i mračnjaka (*Abutilon theophrasti* Med.) te višegodišnjih korova i drvenastog bilja sa svih poljoprivrednih površina kako bi se spriječilo zarastanje.

Dodatna mjera za održavanje ovih travnjaka je odstranjivanje pojedinačnih biljaka koje nisu prikladne za ispašu stoke, kako se ne bi proširile i zarasle travnjak. Svojim izrazito brzim rastom, razvojem i širenjem posebnu prijetnju travnjacima predstavljaju strane invazivne vrste, koje često nisu jestive ili su čak otrovne za stoku. Stoga je potrebno uklanjati i sljedeće biljke: čivitnjaču (*Amorpha fruticosa* L.), cigansko perje (prava svilenica, *Asclepias syriaca* L.), trnovitu dikicu (čičak, *Xanthium spinosum* L.) i obalnu dikicu (*Xanthium strumarium* L. ssp. *italicum* (Moretti) D.L.).

Obzirom da je zabranjeno korištenje herbicida, nedozvoljene biljke treba ručno odstranjivati.

Hidromelioracijski zahvati (odvodnja ili navodnjavanje) nisu dozvoljeni.

Evidenciju koja se vodi na propisanom obrascu potrebno je **dostaviti podružnici Agencije za plaćanja najkasnije do 31. prosinca tekuće godine.**

Koja je visina potpore?

Visina potpore iznosi za močvarnog okaša 326 EUR/ha, dok za močvarnog plavca, zagasisitog livadnog plavca i velikog livadnog plavca iznosi 274 EUR/ha.

10.1.6. USPOSTAVA POLJSKIH TRAKA (PT)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Intenzivna poljoprivredna proizvodnja pojačava pritisak na okoliš uzrokujući gubitak organske tvari u tlu, eroziju tla, onečišćenje voda. Također dovodi do gubitka brojnih vrsta, kako zbog velike uporabe gnojiva i sredstava za zaštitu bilja, tako i zbog uništavanja prirodnih staništa. Ptice, kukci i mali sisavci nestaju iz prirode, jer ne mogu opstati na velikim jednoličnim oraničnim površinama.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operacija se provodi na oraničnim površinama koje su veće od 1 ha.

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Kako bi se ublažile negativne posljedice na bioraznolikost, osobito na područjima gdje prevladava intenzivni tip poljoprivredne proizvodnje sa velikim oraničnim površinama, poljske trake se nameću kao prihvatljivo rješenje. One mogu biti mješavina trava ili cvijeća, pri čemu cvjetne trake osiguravaju stanište prvenstveno za oprašivače ili druge insekte korisne za kontrolu brojnosti štetnika, dok travne trake predstavljaju važna staništa za ishranu i gniježđenje nekih vrsta ptica, kao što su strnadice ili trčka.

Kroz uspostavu staništa štite se različite biljne i životinjske vrste, poboljšava kvaliteta krajobraza i povećava ukupna bioraznolikost na oranicama.

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Cvjetne trake treba posijati uz rub parcele širine najmanje 5 m. Ukupna dužina traka na parceli mora biti najmanje 100 m po hektaru. Trake mogu pokrivati najviše 30 % površine.

Trake trebaju sadržavati propisane cvjetne vrste koje naizmjenice cvjetaju tijekom cijele vegetacijske sezone. Popis cvjetnih vrsta koje su pogodne za sjetvu je sastavni dio Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja.

Kako bi korisni insekti imali dovoljno peludi i nektara za ishranu, trake treba kositi dva puta godišnje: u srpnju i nakon cvatnje (od 15. rujna do 15. listopada). Trake se mogu zaorati **najranije 1. listopada**.

Primjena pesticida na cvjetnim trakama nije dozvoljena.

Travne trake treba posijati uz rub parcele, širine najmanje 5 m. Ukupna dužina traka na parceli mora biti najmanje 100 m po hektaru. Trake mogu pokrivati najviše 30 % površine.

Trake trebaju sadržavati propisane vrste trava. Popis trava koje su pogodne za sjetvu je sastavni dio Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja.

Kako bi se spriječilo zakorovljavanje i potaknulo busanje, trake se moraju kositi dva puta godišnje: prva košnja obavlja se u prvoj polovici travnja (za jesensku sjetvu) ili u drugoj polovici travnja (za proljetnu sjetvu), dok se druga košnja obavlja u listopadu.

Primjena insekticida u travnim trakama nije dozvoljena.

Obzirom na važnost i razlog uspostave cvjetnih i travnih traka, ne smiju se koristiti kao prolaz ili put.

Koja je visina potpore?

Visina potpore za uspostavu cvjetnih traka je 985,74 EUR/ha uspostavljene trake, za uspostavu travnih traka 898,59 EUR/ha uspostavljene trake.

10.1.7

ODRŽAVANJE EKSTENZIVNIH VOĆNJAKA (EV)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Ekstenzivni voćnjaci su dio tradicionalnog hrvatskog krajobraza i bili su prisutni na kontinentalnom području Hrvatske u daleko većem broju nego danas. U usporedbi s konvencionalnim voćnjacima, ekstenzivne odlikuje uzgoj visokostablašica, niska gustoća nasada, veliki razmaci između voćaka te zatravnjena površina ispod stabala koja se održava košnjom i/ili napasivanjem. Upravo zbog kombinacije trava i voćaka izuzetno su bogati biljnim i životinjskim vrstama - od lišajeva, gljiva i mahovina pa do insekata, ptica i malih sisavaca.

Konvencionalni voćnjaci bez pokrovnog usjeva između redova stabala predstavljaju veliki izvor CO₂, uglavnom zbog emisije ovog stakleničkog plina tijekom međurednog održavanja tla, koje je opet povezano sa spaljivanjem fosilnih goriva za strojeve.

Opstanak ekstenzivnih voćnjaka je važan ukoliko želimo zadržati karakteristični krajobraz, održati visoki nivo bioraznolikosti i doprinijeti smanjenju emisije ugljikovog dioksida u atmosferu.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operacija se može provoditi u onim voćnjacima koji imaju ekstenzivni karakter uz gustoću nasada od najmanje 50, a najviše 200 stabala po hektaru. U Zapisniku o evidenciji uporabe poljoprivrednog zemljišta vidljivo je da li je poljoprivredna parcela u ARKOD sustavu evidentirana kao ekstenzivni voćnjak.

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Ekstenzivni voćnjaci uklanjaju ugljikov dioksid iz atmosferskog sustava vežući ga u rastuću biomasu stabala, pri čemu organski ostaci trave pomažu da se poveća količina ugljika u tlu. Obzirom da se ne koriste sintetski spojevi za gnojidbu i zaštitu, bioraznolikost u voćnjaku se održava na optimalnoj razini.

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Imajući u vidu raznolikost biljaka i životinja kojima su ekstenzivni voćnjaci stanište ili izvor hrane, nije dozvoljena gnojidba mineralnim gnojivima već jedino primjena krutog stajskog gnoja ispod krune stabla. Iz istog razloga smiju se koristiti samo ona sredstva za zaštitu bilja koja su odobrena u ekološkoj proizvodnji.

Također se treba pridržavati minimalnih zahtjeva za pesticide i gnojiva. Minimalni zahtjevi za pesticide podrazumijevaju vođenje evidencije o primijenjenim pesticidima, posjedovanje potvrde o završenoj izobrazbi za korištenje pesticida te skladištenje pesticida na siguran način.

Minimalni zahtjevi za gnojiva podrazumijevaju vođenje evidencije o primijenjenim gnojivima te korištenje najviše 170 kg N/ha iz stajskog gnoja. Zabranjena je primjena gnojiva na poplavljenom, snijegom pokrivenom i smrznutom tlu, na nagnutim terenima uz vodotoke, s nagibom većim od 10 % na udaljenosti

manjoj od 10 m od vanjskog ruba korita vodotoka. Na površini od 1 ha potrebno je postaviti barem jednu nastambu za solitarne pčele. Površina voćnjaka održava se ispašom ovaca, koza, goveda i peradi (maksimalno 1,0 UG/ha) ili košenjem biljnog pokrova najmanje jednom godišnje (uključujući i košnju ispod stabala), ali **ne kasnije od 1. listopada**.

Odumiruća stabla se nadomještaju sadnicama ugroženih izvornih i tradicijskih sorti koje su najbolje prilagođene ekstenzivnom načinu uzgoja voćaka kako bi se povećala bioraznolikost voćnjaka. Popis navedenih sorata nalazi u prilogu Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja.

Evidenciju koja se vodi na propisanom obrascu potrebno je **dostaviti podružnici Agencije za plaćanja najkasnije do 31. prosinca tekuće godine**.

Koja je visina potpore?

Visina potpore je 450 EUR/ha.

Što su solitarne pčele?

Solitarne pčele lete pri nižim dnevnim temperaturama nego pčele medarice stoga zajedno s bumbarima imaju glavnu ulogu u oprašivanju pri lošim vremenskim prilikama. Nisu u kompeticiji s pčelama i bumbarima već se njihovim zajedničkim radom povećava broj zametnutih plodova u voćnjacima. Za gradnju nastamba ovih pčela najčešće se koriste cjevčice trske ili drvo s izbušenim rupama. Brojnost ovih pčela u prirodi ovisi o broju pogodnih staništa za zasnivanje gnijezda, jer ne žive u košnicama, ne roje se, nemaju maticu, niti radilice.

Slika 14. Nastamba za solitarne pčele (Izvor: <https://pixabay.com/>)

Slika 15. Nastamba za solitarne pčele (Izvor: <https://pixabay.com/>)

10.1.8.

ODRŽAVANJE EKSTENZIVNIH MASLINIKA (EM)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Ekstenzivni maslinici su u mediteranskom dijelu prepoznatljivi dio krajobraza, sa nepravilno zasađenim stablima na terasama ili okruženi suhozidima. Karakterizira ih široki razmak stabala, vrlo niska produktivnost i varijabilni prinos od jedne do druge godine, uz ograničenu mogućnost korištenja moderne mehanizacije. Nisu pogodni za modernu, ekonomski isplativiju proizvodnju maslinovog ulja te su mnogi ekstenzivni maslinici napušteni ili se pretvaraju u intenzivne maslinike.

Sa stanovišta bioraznolikosti imaju veliku prirodnu vrijednost budući da su značajno stanište za mnoge vrste ptica selica, pružajući im utočište i hranu. Praksa pretvaranja ekstenzivnih maslinika u intenzivne pogubna je za bioraznolikost i karakteristični krajobraz.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operacija se može provoditi u maslinicima ekstenzivnog tipa proizvodnje gdje je gustoća nasada od najmanje 25 do najviše 150 stabala po hektaru. U Zapisniku o evidenciji uporabe poljoprivrednog zemljišta vidljivo je da li je poljoprivredna parcela u ARKOD sustavu evidentirana kao ekstenzivni maslinik.

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Kako bi se ekstenzivni maslinici očuvali i zaštitili od nestajanja te održali kao karakteristični element tradicionalnog mediteranskog krajobraza, potrebno je poticati održavanje ovih maslinika na način da se sprječava njihovo zarastanje i degradacija.

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Kako bi se očuvala biološka raznolikost u masliniku, nije dozvoljena gnojdba mineralnim gnojivima već jedino primjena krutog stajskog gnoja ispod krune stabla. Iz istog se razloga mogu koristiti samo ona sredstva za zaštitu bilja koja su odobrena u ekološkoj proizvodnji.

Također se treba pridržavati minimalnih zahtjeva za pesticide i gnojiva.

Minimalni zahtjevi za pesticide podrazumijevaju vođenje evidencije o primijenjenim pesticidima, posjedovanje potvrde o završenoj izobrazbi za korištenje pesticida te skladištenje pesticida na siguran način.

Minimalni zahtjevi za gnojiva podrazumijevaju vođenje evidencije o primijenjenim gnojivima te se može koristiti najviše 170 kg N/ha iz stajskog gnoja. Zabranjena je primjena gnojiva na poplavljenom, snijegom pokrivenom i smrznutom tlu, na nagnutim terenima uz vodotoke, s nagibom većim od 10 % na udaljenosti manjoj od 10 m od vanjskog ruba korita vodotoka.

Površina maslinika se može održavati na nekoliko načina: mehaničkom obradom ili košnjom trave ili zadržavanjem svih tanjih grančica ispod krošnje nakon rezidbe ili držanjem ovaca ili koza.

Evidenciju koja se vodi na propisanom obrascu potrebno je **dostaviti podružnici Agencije za plaćanja najkasnije do 31. prosinca tekuće godine.**

Koja je visina potpore?

Visina potpore je 804 EUR/ha.

10.1.9.

OČUVANJE UGROŽENIH IZVORNIH I ZAŠTIĆENIH PASMINA DOMAĆIH ŽIVOTINJA (IZP)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Izvorne i zaštićene pasmine karakterizira jedinstveno genetsko naslijeđe stvarano stotinama godina. Suživot s čovjekom i prilagodba podneblju učinili su ih važnom sastavnicom genetskog i kulturološkog naslijeđa.

One pružaju sigurnost za održivu proizvodnju hrane u budućnosti, osobito imajuću na umu sposobnost njihove prilagodbe na sve prisutnije klimatske promjene. Upravo zato izvorne i zaštićene pasmine predstavljaju temelj za stvaranje novih, poboljšanih značajki postojećih pasmina domaćih životinja.

Pogodne su za korištenje i održavanje pašnjačkih površina, uključivanje u programe ekološke proizvodnje i razvijanje prepoznatljivih tradicionalnih robnih marki. Sastavni su dio ekosustava o kojem ovise brojne druge biljne i životinjske vrste.

Prioritet je očuvati tradicijske, lokalnim uvjetima prilagođene životinjske vrste.

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Očuvanje populacije ugroženih izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja, od kojih su neke kritično ugrožene te im prijeti odumiranje, moguće je kroz provedbu uzgojnih programa uz dostizanje postavljenih ciljeva.

Nestajanjem ovih pasmina smanjuje se biološka raznolikost u poljoprivredi, odnosno ukupna bioraznolikost ruralnog prostora.

Slika 16. Turopoljska svinja (Izvor: Ministarstvo poljoprivrede)

Slika 17. Zagorski puran (Izvor: Ministarstvo poljoprivrede)

Kako se određuje ugroženost pasmine?

Prag priznavanja statusa ugroženosti definiran je prema broju ženskih rasplodnih grla. Granični prag za priznavanje statusa ugroženosti je slijedeći broj ženskih rasplodnih grla:

- **Goveda** 7.500 ženskih rasplodnih grla
- **Svinje** 15.000 ženskih rasplodnih grla
- **Ovce** 10.000 ženskih rasplodnih grla
- **Koze** 10.000 ženskih rasplodnih grla
- **Perad** 25.000 ženskih rasplodnih kljunova
- **Kopitari** 5.000 ženskih rasplodnih grla

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Potpora je moguća samo ukoliko se sudjeluje u provedbi uzgojnog programa kojeg provodi udruga uzgajivača, uzgojna organizacija i ovlaštena ustanova. Svake godine do 31. siječnja navedena tijela će dostaviti Agenciji za plaćanja potvrdu o sudjelovanju u provedbi uzgojnog programa. Potvrđnicu je potrebno imati na poljoprivrednom gospodarstvu za slučaj kontrole na terenu.

Životinje se moraju držati u skladu sa zoohigijenskim uvjetima držanja i korištenja domaćih životinja, odnosno moraju biti pod nadzorom, imati primjeren smještaj, dostupnost hrane i vode.

Svi kopitari trebaju imati izdan pravovaljani dokument - putovnicu i biti označeni sukladno propisu o identifikaciji i registraciji kopitara. Kopitari koji su

rođeni do 31. prosinca 2009. godine ne podliježu odredbi o označavanju transponderom (mikročipom).

Potpora se može zatražiti za minimalno 0,15 uvjetnih grla **valjano rasplodnih životinja**.

Slika 18. Kokoš hrvatica (Izvor: Ministarstvo poljoprivrede)

Može li se smanjiti/nadomjestiti broj uvjetnih grla tijekom obveznog razdoblja?

Tijekom obveznog razdoblja potrebno je držati na gospodarstvu **isti** broj uvjetnih grla **istih pasmina** koje su prijavljene za potporu prve godine prilikom ulaska u sustav potpore.

Treba imati na umu da se podatak o broju životinja administrativno kontrolira 31. prosinca svake godine. Ukoliko se utvrdi administrativnom kontrolom ili kontrolom na terenu manji broj od prijavljenog prilikom

ulaska u sustav potpore, korisnik podliježe sankcijama.

Međutim, sankcije se neće primijeniti u slučaju da je broj životinja **umanjen zbog prirodnih okolnosti, više sile i iznimnih okolnosti ili ako se zbog potrebe provođenja uzgojnog programa mora izlučiti pojedina životinja.**

Nadomještanje se obavlja u roku od 60 dana od događaja koji je doveo do nadomještanja.

Na što treba obratiti pozornost u slučaju izlučenja?

U slučaju smanjenja broja UG kojem je razlog izlučenje za potrebe provođenja uzgojnog programa što **mora potvrditi** udruga uzgajivača, uzgojna organizacija ili ovlaštena ustanova, životinje se **moraju nadomjestiti istom pasminom.**

Važno je naglasiti da je također **potrebno obavijestiti Agenciju za plaćanja** o izlučenju i nadomještanju životinje **u roku od 10 radnih dana** pisanim putem **na propisanom obrascu.** Istovremeno, osim obrasca potrebno je dostaviti i **potvrdu** da je izlučenje u skladu s potrebama uzgojnog programa uz navođenje pasmine i ID životinje, koju izdaje i ovjerava udruga uzgajivača, uzgojna organizacija ili ovlaštena ustanova.

Što su prirodne okolnosti i koje je dokumente potrebno dostaviti?

Prirodne okolnosti su:

- uginuće životinja zbog zaraznih bolesti, ukoliko je posjednik postupio u skladu sa Zakonom o veterinarstvu („Narodne novine“, broj 82/2013, 148/2013 i 115/2018) i o tome postoji dokumentacija od strane veterinarskog inspektora - **službeni zapisnik**
- uginuće životinja zbog bolesti, do koje nije došlo zbog nedostatne i neprimjerene ishrane, loših uvjeta držanja te uskraćivanja veterinarsko zdravstvene zaštite - **službeni zapisnik**

- uginuće životinja zbog nesreće za koju korisnik ne može biti odgovoran - **službeni zapisnik**

Nastanak prirodnih okolnosti mora se evidentirati u propisanim registrima na gospodarstvu i prijaviti u JRDŽ te **u pisanom obliku na propisanom obrascu uz prilažanje odgovarajućih dokaza** obavijestiti Agenciju za plaćanja o smanjenju broja životinja uzrokovanih prirodnim okolnostima, u roku od 10 radnih dana od dana kada je smanjenje utvrđeno.

Slika 19. Istarsko govedo (Izvor: Ministarstvo poljoprivrede)

Što je viša sila i iznimne okolnosti?

Viša sila ili iznimne okolnosti predstavljaju vanjske nepovoljne utjecaje koje nije bilo moguće predvidjeti, spriječiti niti ukloniti. Nastanak više sile ili iznimnih okolnosti mora se **u pisanom obliku na propisanom obrascu uz prilažanje odgovarajućih dokaza prijaviti** Agenciji za plaćanja **u roku od 15 dana** od trenutka kada se to može učiniti.

Što viša sila i (iznimne okolnosti) uključuje i koje je dokumente potrebno dostaviti?

Za dokazivanje pojedinih slučajeva više sile potrebni su slijedeći dokumenti:

- smrt korisnika (nositelja, odgovorne osobe i člana

- poljoprivrednog gospodarstva) - smrtni list ili smrtovnica
- dugoročna profesionalna nesposobnost korisnika (nositelja, odgovorne osobe) - potvrda liječnika
 - ozbiljna prirodna katastrofa - ovjereni Obrazac za prijavu štete od elementarnih nepogoda
 - slučajno uništenje stočne nastambe na poljoprivrednom gospodarstvu - zapisnik tijela državne uprave nadležnog za inspekcijske poslove iz područja veterinarstva i poljoprivrede
 - izlučenje životinja koje su prouzročile divlje životinje - zapisnik tijela državne uprave nadležnog za inspekcijske poslove iz područja veterinarstva i šumarstva odnosno lovstva
 - epizootske bolesti koje utječu na dio ili svu stoku - potvrda veterinaru ili inspekcije
 - promjena opsega proizvodnje koja se nije mogla predvidjeti na dan podnošenja jedinstvenog zahtjeva - službeni dokument iz kojeg je vidljiva promjena
 - izvlaštenje cijelog ili velikog dijela poljoprivrednog gospodarstva ako se to izvlaštenje nije moglo predvidjeti na dan podnošenja jedinstvenog zahtjeva - službeni dokument

O prijavljenim slučajevima više sile ili iznimnih okolnosti odlučuje Povjerenstvo za višu silu i iznimne okolnosti u Agenciji za plaćanja.

Može li se povećati broj ili napraviti prijenos IZP životinje s jednog korisnika na drugog tijekom obveznog razdoblja?

U slučaju povećanja IZP broja (npr. u Odluci se navodi 10 UG, a korisnik želi povećati za još 2 UG), Agencija za plaćanja donosi novu Odluku kojom se utvrđuje obvezno razdoblje za novo prijavljene životinje.

Prijenos IZP životinje s jednog korisnika na drugog koji bi preuzeo i nastavio obveze, čime bi prvi korisnik izbjegao sankcioniranje zbog smanjenja obveznog broja UG, sukladno trenutno važećoj Uredbi (EU) 1305/2013 nije moguće.

Kako se računa broj uvjetnih grla (UG)?

Za preračunavanje broja komada životinja ugroženih i zaštićenih pasmina u uvjetna grla koristimo slijedeće koeficijente.

DOMAĆA ŽIVOTINJA	1 UG
1. Bikovi, krave i ostala goveda starija od 24 mjeseca te kopitari stariji od šest mjeseci	1,0
2. Goveda starosti od 6 do 24 mjeseca	0,6
3. Goveda starosti do 6 mjeseci	0,4
4. Ovce i koze	0,15
5. Rasplodne krmače > 50 kg	0,5
6. Ostale svinje	0,3
7. Kokoši nesilice	0,014
8. Ostala perad	0,03

Tablica 4. Preračunavanje grla/kljuna u uvjetna grla

Množimo li broj životinja sa pripadajućim koeficijentom, možemo izračunati da na primjer 10 ovaca predstavlja 1,5 UG, 7 rasplodnih krmača predstavlja 3,5 UG, 20 kokoši nesilica predstavlja 0,28 UG.

Isto tako možemo izračunati koliko je potrebno životinja da bi predstavljale 1 UG, samo što u tom slučaju dijelimo broj 1 sa koeficijentom.

DOMAĆA ŽIVOTINJA	1 UG
1. Bikovi, krave i ostala goveda starija od 24 mjeseca te kopitari stariji od šest mjeseci	1
2. Goveda starosti od 6 do 24 mjeseca	1,7
3. Goveda starosti do 6 mjeseci	2,5
4. Ovce i koze	6,7
5. Rasplodne krmače > 50 kg	2
6. Ostale svinje	3,3
7. Kokoši nesilice	71,4
8. Ostala perad	33,3

Tablica 5. Preračunavanje broja životinja u uvjetna grla

U praksi kažemo da približno 7 ovaca ili koza ili 3 svinje ili 71 kokoš nesilica čine 1 UG.

Za što mi se isplaćuje potpora?

Potpورا predstavlja naknadu korisniku za gubitak prihoda i dodatne troškove koji su rezultat držanja i uzgoja ugroženih izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja.

Slika 20. Paška ovca (Izvor: Ministarstvo poljoprivrede)

Slika 21. Hrvatska šarena koza (Izvor: Ministarstvo poljoprivrede)

Slika 22. Slavonsko-srijemski podolac (Izvor: Ministarstvo poljoprivrede)

Koja je visina potpore?

Goveda		Svinje	
Buša	397,33 EUR/UG;	Crna slavonska svinja	267,69 EUR/UG;
Istarsko govedo	445,08 EUR/UG;	Turopoljska svinja	289,03 EUR/UG;
Slavonsko srijemski podolac	430,14 EUR/UG.	Banijska šara svinja	269,34 EUR/UG.
Ovce		Koze	
Istarska ovca	170,15 EUR/UG;	Hrvatska šarena koza	228,66 EUR/UG;
Creska ovca	233,06 EUR/UG;	Hrvatska bijela koza	216,62 EUR/UG;
Krčka ovca	228,85 EUR/UG;	Istarska koza	212,58 EUR/UG.
Paška ovca	219,51 EUR/UG;		
Dubrovačka ruda	264,25 EUR/UG.		
Lička pramenka	250,43 EUR/UG;		
Dalmatinska pramenka	224,71 EUR/UG;		
Cigaja	209,16 EUR/UG;		
Rapska ovca	258,02 EUR/UG.		
Konji		Magarci	
Hrvatski hladnokrvnjak	396,32 EUR/UG;	Istarski magarac	304,97 EUR/UG;
Hrvatski posavac	404,98 EUR/UG;	Primorsko-dinarski magarac	230,95 EUR/UG;
Međimurski konj	502,04 EUR/UG;	Sjeverno-jadranski magarac	275,97 EUR/UG.
Lipicanac	387,11 EUR/UG.		
Perad			
Zagorski puran	371,11 EUR/UG;		
Kokoš hrvatica	370,76 EUR/UG.		

Tablica 6. Visina potpore izražena je po uvjetnom grlu i odnosi se samo na valjane rasplodne životinje

10.1.10. ODRŽAVANJE SUHOZIDA (OS)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Suhozidi su dio bogatog kulturnog naslijeđa Republike Hrvatske i prepoznatljivo obilježje krajobraza, ponajviše u priobalju i na otocima. Tradicionalni suhozidi su izgrađeni korištenjem jedinstvene tehnike polaganja kamena bez žbuke i cementa što je omogućilo da se u potpunosti uklope u okolni krajolik. Premda su prvenstveno podizani kako bi služili kao granica između poljoprivrednih parcela, odnosno kako bi se stjenovito tlo očistilo i pripremlilo za poljoprivrednu proizvodnju, istovremeno ograničavajući kretanje stoke, suhozidi su mnogo više od toga. Zahvaljujući specifičnoj mikroklimi suhozidi pružaju uvjete za opstanak raznim, osobito termofilnim vrstama formirajući tako brojna staništa.

Površine suhozida prekrivaju mahovine i lišajevi dok u pukotinama zidova rastu specifične biljne zajednice divlje flore; istovremeno su važna staništa za kukce, gmazove i vodozemce te neke vrste ptica. Zbog svoje linearne strukture suhozidi su značajno obilježje ekološke mreže u poljoprivrednom krajobrazu te služe kao koridori kroz koje se kreću različite životinjske vrste.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operacija se može provoditi na parceli na kojoj su u ARKOD sustavu evidentirani **vanjski suhozidi** minimalne dužine 30 metara. S obzirom da je suhozid prihvatljivi dio poljoprivredne parcele u ARKOD sustavu mora zadovoljavati ove uvjete:

- najmanje širine 0,5 m
- maksimalne širine 2 m unutar parcele tj. na granici parcele 4 m
- najmanje visine 0,2 m
- maksimalne visine 3 m

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Nestanak tradicijskih suhozida ne znači samo gubitak kulturnog naslijeđa, već predstavlja i gubitak bioraznolikosti budući da nestaju staništa za specifične biljke i životinje.

Ovom operacijom sprječava se zarastanje suhozida neželjenom vegetacijom, a tijelo suhozida se obnavlja koristeći tradicionalne materijale i način izrade. Kroz ove aktivnosti štite se različite biljne i životinjske vrste, doprinosi očuvanju bioraznolikosti i očuvanju tradicionalnog krajobraza.

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Osnovni je uvjet da je ARKOD parcela na kojoj su registrirani **vanjski suhozidi ukupne minimalne dužine 30 metara.**

Potrebno je kontrolirati tijelo suhozida minimalno dva puta godišnje, najkasnije do 1. listopada tekuće godine. Održavanje suhozida provodi se koristeći tradicionalne materijale i način izrade, bez korištenja veziva prilikom slaganja kamena.

Vegetacija koja prorasta tijelo suhozida mora se uklanjati ručno, bez primjene herbicida.

Koja je visina potpore?

Visina potpore je 0,74 EUR/m.

10.1.11.

ODRŽAVANJE ŽIVICA (OZ)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Živice pridonose očuvanju i povećanju bioraznolikosti u monotonim poljoprivrednim krajobrazima u kojima prevladavaju oranice sa svega nekoliko kultura. Istovremeno značajno doprinose i krajobraznoj raznolikosti, odlična su zaštita od vjetra, smanjuju eroziju tla te sprječavaju u određenoj mjeri zagađenje vodenih tijela gnojivima i pesticidima.

Tijekom cijele godine pružaju bogat izvor hrane za divlje vrste osobito kukce, ptice i male sisavce. Za vrijeme cvatnje, živice osiguravaju nektar i pelud za kukce doprinoseći na taj način boljem oprašivanju usjeva. Osiguravaju mjesto za gniježđenje velikog broja ptičjih vrsta, pri čemu najbolju zaštitu pticama pružaju trnovite vrste grmlja, poput gloga. Podnožje živice pruža dobar zaklon za male sisavce, miševe, ježeve, a neke živice i za jazavce i lisice.

Najbolje živice sastoje se od više vrsta grmlja i drveća i prizemnog sloja koji je obrastao bogatom korovskom florom. Najprikladnije vrste za živicu su autohtono ili udomaćeno bjelogorično grmlje i drveće (glog, drijenak, šipak, bazga).

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operacija se može provoditi na parceli na kojoj je u ARKOD sustavu evidentirana živica minimalne dužine 60 metara. Obzirom da je živica prihvatljivi dio ARKOD parcele, maksimalna dozvoljena širina živice je 2 m.

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Usljed intenzifikacije poljoprivrede posljednjih desetljeća došlo je do krčenja živica čime se smanjila bioraznolikost kao i tradicijski izgled područja. Nasuprot tome, napuštanje poljoprivredne proizvodnje u nekim područjima rezultiralo je neodržavanjem živica koje su prerasle u šikare i šumarke. Ovom operacijom se doprinosi zaštiti divljih vrsta, očuvanju bioraznolikosti i tradicionalne mozaičke strukture krajobraza u ravničarskim i brdskim područjima Hrvatske.

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Potrebno je kontrolirati izgled i stanje živice minimalno jednom godišnje, najkasnije do 1. listopada tekuće godine. Oblik živice se održava orezivanjem jednom u dvije godine, s tim da orezivanje živice nije dozvoljeno u periodu od 1. ožujka do 31. kolovoza. Dijelove živice koji nedostaju treba nadosaditi autohtonim ili udomaćenim vrstama grmlja i drveća. Popis navedenih vrsta grmlja i drveća nalazi u prilogu Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja. Površine uz rub živice do širine najmanje jednog metra moraju biti prekrivene prirodnom vegetacijom. Na tim površinama zabranjena je uporaba sredstava za zaštitu bilja i mineralnih gnojiva.

Koja je visina potpore?

Visina potpore je 0,36 EUR/m.

10.1.12.

KORIŠTENJE FEROMONSKIH, VIZUALNIH I HRANIDBENIH KLOPKI (KFK)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Korištenjem feromonskih, vizualnih i hranidbenih klopki u praćenju štetnika znatno se smanjuje broj tretiranja insekticidima i povećava učinkovitost insekticida.

Pojava štetnika vezana je za klimatske uvjete pojedinog lokaliteta i često je u skladu s fenofazama (razvojnim stadijima) biljke domaćina. Nemoguće je smanjiti broj tretiranja insekticidima, radi manjeg onečišćenja okoliša, bez praćenja broja štetnika i procjene rasta populacije.

Najveća prednost korištenja ove operacije je smanjenje onečišćenja okoliša insekticidima što direktno utječe na povećanje biološke raznolikosti trajnog nasada.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operacija se može provoditi na površinama koje su u ARKOD sustavu registrirane kao trajni nasadi (maslinici, vinogradi i voćnjaci).

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Praćenjem štetnika pomoću feromonskih i vizualnih klopki te suzbijanjem štetnika u optimalnom roku smanjuje se broj tretiranja insekticidima i do 30 %, a time se smanjuje „pritisak“ ostataka kemijskih sredstava na tlo i podzemne vode.

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Potrebno je postavljati feromonske, vizualne ili hranidbene klopke za:

- Trešnjinu muhu (*Rhagoletis cerasi*) najkasnije do 15. travnja, klopke moraju ostati na površini najmanje do 30. lipnja
- Šljivine osice (*Hopllocampa sp.*) najkasnije do 1. travnja, klopke moraju ostati na površini najmanje do 31. svibnja
- Orahovu muhu (*Rhagoletis completa*) najkasnije do 30. lipnja, klopke moraju ostati na površini najmanje do 31. kolovoza
- Maslininu muhu (*Bactrocera oleae*) najkasnije do 1. lipnja, klopke moraju ostati na površini najmanje do 31. listopada
- za ostale štetnike najkasnije do 15. travnja, a klopke moraju ostati na površini najmanje do 15. rujna

Potrebno je pregledavati klopke dva puta tjedno prema propisanim rokovima te ih skladištiti i čuvati na propisan način do kraja tekuće godine.

Račune o kupnji feromonskih, vizualnih i hranidbenih klopki i mamaca te upute proizvođača potrebno je čuvati i obavezno **dostaviti na uvid podružnici Agencije za plaćanja najkasnije do datuma koji je propisan Pravilnikom o provedbi izravne potpore i IAKS mjera ruralnog razvoja.**

Neispunjavanje ove obveze ima za posljedicu odbijanje zahtjeva za potporu.

Koja je visina potpore?

Visina potpore je 293,00 EUR/ha.

10.1.13.

METODA KONFUZIJE ŠTETNIKA U VIŠEGODIŠNJIM NASADIMA (MKŠ)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Česta uporaba insekticida uobičajena je praksa u intenzivnoj proizvodnji u višegodišnjim nasadima. Korištenjem insekticida u dužem vremenskom razdoblju insekticid postaje nedjelotvoran tj. javlja se pojava rezistentnosti. Kako bi se riješio ovaj problem kao i problem onečišćenja okoliša uveli smo od ove godine novu operaciju MKŠ koja nudi drugačiji pristup u suzbijanju štetnika kroz korištenje feromona.

Feromoni su sintetičke kemikalije koji djeluju isto kao prirodni feromoni koje oslobađaju ženke štetnika tijekom sezone parenja. Koriste se u svrhu poremećaja reproduktivnog ciklusa štetnika, specifični su za vrstu, selektivni su, nisu štetni za druge organizme te su netoksični. Također, uporaba feromona u višegodišnjim nasadima rezultira dezorijentacijom i zbunjivanjem ciljane populacije štetnika.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operacija se može provoditi na površinama koje su u ARKOD sustavu registrirane kao višegodišnji nasadi (maslinici, vinogradi i voćnjaci).

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Cilj ove operacije je ublažiti negativne učinke poljoprivrede na okoliš, povećati bioraznolikost, smanjiti uporabu kemijskih sredstava, kao i zaštititi populaciju korisnih prirodnih predatora.

Kao što je već navedeno primjenom metode konfuzije,

u višegodišnjim nasadima može se poremetiti reproduktivni ciklus štetnika te odgoditi ili čak potpuno spriječiti parenje što rezultira smanjenjem slijedeće populacije štetnika.

Kao posljedica toga nastaju manja oštećenja u trajnim nasadima. Npr. jabuka se obavezno tretira osam puta insekticidima protiv jabučnog savijača (*Cydia pomonella* L.), primjenom feromona umanjio bi se broj tretiranja jabučnog savijača u proizvodnji jabuke i do 50 %.

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Feromonske dispenzere treba postaviti u gornju trećinu krošnje/trsa/grma najkasnije do 1. svibnja. Stare dispenzere iz prijašnje sezone treba odstraniti najkasnije do postavljanja novih dispenzera. Također, potrebno je voditi evidenciju o postavljenim dispenzerima.

Račune o kupnji dispenzora i upute proizvođača obvezni ste **dostaviti na uvid podružnici Agencije za plaćanja najkasnije do datuma koji je propisan Pravilnikom o provedbi izravne potpore i IAKS mjera ruralnog razvoja.**

Neispunjavanje ove obveze ima za posljedicu odbijanje zahtjeva za potporu.

Koja je visina potpore?

Visina potpore je 359,73 EUR/ha.

10.1.14. POBOLJŠANO ODRŽAVANJE MEĐUREDNOG PROSTORA U VIŠEGODIŠNJIM NASADIMA (POMP)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Intenzivna poljoprivredna proizvodnja negativno utječe na sadržaj organske tvari u tlu.

Sjetva određenih smjesa trava koje mogu podnijeti pritisak poljoprivredne mehanizacije trebala bi omogućiti održavanje povoljne strukture tla i zadržavanje međurednog prostora u višegodišnjim nasadima prekrivenog vegetacijom.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operacija se može provoditi na površinama koje su u ARKOD sustavu registrirane kao višegodišnji nasadi (maslinici, vinogradi i voćnjaci) pod nagibom do 9 %.

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Zadržavanje međurednog prostora prekrivenog vegetacijom pozitivno utječe na smanjuje emisije stakleničkih plinova i potiče očuvanje i sekvestraciju ugljika.

Osim toga, travnati pokrov pridonosi povećanju organske tvari u tlu, sprječava eroziju te smanjuje ispiranje hranjivih tvari iz tla.

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Međuredni prostor višegodišnjeg nasada treba zasijati nekom, Pravilnikom propisanom travnom smjesom. Zasijana površina mora ostati zatravnjena tijekom obveznog razdoblja te ju je potrebno održavati košnjom ili malčiranjem najmanje 4 puta godišnje.

Popis travnih smjesa nalazi se u Prilogu 4. Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja.

Koja je visina potpore?

Visina potpore je 239,87 EUR/ha.

Slika 23. Primjereno zatravnjen višegodišnji nasad (foto: dipl. ing. agr. Nikola Blažon)

10.1.15.

PRIMJENA EKOLOŠKIH GNOJIVA U VIŠEGODIŠNJIM NASADIMA (PEG)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

Ekološki preparati u poljoprivrednoj proizvodnji su pripravci koji nemaju štetni učinak na čovjeka, okoliš i korisne organizme. U ekološkom uzgoju višegodišnjih nasada dopuštena je upotreba isključivo ekoloških (organskih) gnojiva dok je zabranjena upotreba sintetičkih, lako topivih mineralnih gnojiva.

Rastući interes potrošača za zdravom, ekološkom hranom, ali i rastući interes proizvođača, ukazuje potrebu za ovom operacijom.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operacija se može provoditi na površinama koje su u ARKOD sustavu registrirane kao višegodišnji nasadi (maslinici, vinogradi i voćnjaci).

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Cilj uporabe ekoloških gnojiva je da sadržaj i količinu hranjiva u tlu i u biljci održavamo u optimalnim vrijednostima, čime potičemo bolji vegetativni i generativni razvoj biljaka i kvalitetu plodova. Upotreba ekoloških gnojiva u gnojidbi višegodišnjih nasada smanjuje negativne učinke poljoprivrede na okoliš, povećava bioraznolikost te doprinosi proizvodnji kvalitetnog i ispravnog proizvoda.

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Potrebno je obaviti analizu tla i izraditi i provoditi petogodišnji plan gnojidbe. Plan gnojidbe treba biti izrađen u trenutku ulaska u sustav potpore.

Dozvoljeno je korištenje samo onih gnojiva i poboljšivača tla kako je propisano člankom 3. Uredbe 889/2008.

Minimalni zahtjevi za gnojiva podrazumijevaju vođenje evidencije o primjenjivim gnojivima te korištenje najviše 170 kg N/ha iz stajskog gnoja.

Zabranjena je primjena mineralnih gnojiva.

Analizu tla i petogodišnji plan gnojidbe obvezni ste dostaviti na uvid podružnici Agencije za plaćanja **prve godine ulaska u sustav potpore najkasnije do datuma koji je propisan Pravilnikom o provedbi izravne potpore i IAKS mjera ruralnog razvoja**. Korisnik koji ima jednogodišnju obvezu, dostavlja plan gnojidbe za jednu godinu, usklađen sa prethodnim petogodišnjim planom gnojidbe. Neispunjavanje ove obveze ima za posljedicu odbijanje zahtjeva za potporu.

Koja je visina potpore?

Visina potpore je 563,23 EUR/ha.

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

10.1.16.

MEHANIČKO UNIŠTAVANJE KOROVA UNUTAR REDOVA VIŠEGODIŠNJIH NASADA (MUK)

Zbog čega provodimo ovu operaciju?

U intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji, suzbijanje korova unutar redova u višegodišnjim nasadima obično se vrši primjenom herbicida.

Mehaničko uništavanje korova kroz uporabu posebne opreme za smanjenje ili uklanjanje korova unutar redova značajno pridonosi zaštiti okoliša i korisno je za tlo, biljke i bioraznolikost.

Gdje se može provoditi ova operacija?

Operacija se može provoditi na površinama koje su u ARKOD sustavu registrirane kao višegodišnji nasadi (maslinici, vinogradi i voćnjaci).

Koji su ciljevi i učinci ove operacije?

Osim samog mehaničkog uklanjanja korova, prozračivanjem tla sprječava se pojava pokorice i erozije uslijed obilnijih količina oborina te se povećava poroznost tla. Ovom operacijom omogućena je puno intenzivnija izmjena plinova, povećano je površinsko upijanje i protjecanje vode u vertikalnom smjeru (descendentno).

Smanjuje se kapacitet tla za toplinu, čime je omogućeno brže zagrijavanje tla, ranije se postižu aktivne temperature (5 - 10°C) potrebne za početak vegetacije i pojedinih fenofaza.

Površina tla zadržava funkciju zaštitnog sloja, smanjuje se kapilarnost. Sprječava se gubitak vode iz dubljih slojeva tla uslijed evaporacije površine i transpiracije preko lista trava.

Slika 24. Mehaničko suzbijanje korova obradom tla u zaštitnom prostoru

Slika 25. Suzbijanje korova primjenom malčera

Kojih se poljoprivredno okolišnih obveza moram pridržavati?

Korove unutar redova u „zaštićenom prostoru“ (dio prostora koji se nalazi između debla, čokota i armature) potrebno je suzbijati mehanički odgovarajućom poljoprivrednom mehanizacijom i opremom.

Korisnik mora imati odgovarajuću poljoprivrednu mehanizaciju i opremu za mehaničko uklanjanje korova unutar redova ili može koristiti uslugu mehaničkog uklanjanja korova vanjskog izvođača radova, što treba potkrijepiti računima.

U ovoj operaciji zabranjeno je koristiti herbicide.

Koja je visina potpore?

Visina potpore je 373,33 EUR/ha.

M11

EKOLOŠKI UZGOJ

Ekološka poljoprivredna proizvodnja u Hrvatskoj se provodi još od 2001. godine. Sve do sada bila je financirana iz nacionalnih izvora poštujući pri tome pravila koja vrijede na nivou EU. Ista pravila ekološke proizvodnje nastavljaju se i dalje, dok su se uvjeti i obveze za ostvarenje potpore neznatno promijenili.

Ekološka je proizvodnja sveobuhvatan sustav upravljanja poljoprivrednim gospodarstvima i proizvodnjom hrane koji ujedinjuje najbolju praksu zaštite okoliša i klime, visoku razinu biološke raznolikosti, očuvanje prirodnih resursa, primjenu visokih standarda za dobrobit životinja i proizvodne standarde koji su u skladu s potražnjom sve većeg broja potrošača.

Cilj je potaknuti nove poljoprivrednike da se uključe u ovaj sustav proizvodnje, odnosno one koji već jesu u sustavu ekološke proizvodnje da nastave sa aktivnostima kako bi se povećale površine pod ekološkom proizvodnjom. Na taj će se način umanjiti negativan učinak konvencionalne poljoprivrede na okoliš kroz očuvanje kvalitete vode, zraka i tla, ali i povećati plodnosti tla. Ekološki uzgoj doprinosi zdravlju ljudi i dobrobiti životinja.

Prihvatanjem propisanih praksi i metoda uzgoja, koje nadilaze polaznu osnovu (poznatu pod nazivom „baseline“), poljoprivredniku se plaćaju povećani troškovi ili izgubljeni prihod u usporedbi s uobičajenom poljoprivrednom proizvodnjom.

Gustoća voćaka po hektaru je u skladu s Tehnološkim smjernicama za voćare, korisnike PVP za voće, objavljenim na web stranicama Ministarstva poljoprivrede uz toleranciju 10 %.

Potpora se može ostvariti kroz dvije podmjere:

11.1. Plaćanja za prijelaz na ekološke poljoprivredne prakse i metode

11.2. Plaćanja za održavanje ekoloških poljoprivrednih praksi i metoda

Tko mogu biti korisnici ove mjere?

Prihvatljivi korisnici M11 su **aktivni** poljoprivrednici i grupe poljoprivrednika sukladno Zakonu o poljoprivredi („Narodne novine“, broj 118/2018), koji su upisani u Upisnik poljoprivrednika i koriste zemljište upisano u ARKOD te održavaju ili prelaze na ekološku poljoprivrednu proizvodnju sukladno Uredbi Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda i Uredbi Komisije (EZ) br. 889/2008 o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) 834/2007.

Prije nego zatražite potporu poljoprivredno gospodarstvo **mora biti upisano** u Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji.

Za koju skupinu usjeva mogu ostvariti potporu?

Potpora se može ostvariti za sljedeće skupine usjeva:

- a. Oranice (podrazumijevaju se ratarske kulture, aromatično i ljekovito bilje)
- b. Povrće
- c. Višegodišnji nasadi (podrazumijeva se vinograd, voćnjak ili maslinik)
- d. Trajni travnjaci (podrazumijeva se livada, pašnjak ili krški pašnjak)

Kako mogu postati ekološki proizvođač?

Ukoliko se želite baviti ekološkom proizvodnjom, poljoprivredno gospodarstvo mora biti upisano u Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji, a proizvodnja mora biti pod stručnom kontrolom.

Stručnu kontrolu obavljaju kontrolna tijela ovlaštena od strane Ministarstva poljoprivrede, a kontrola je obvezna najmanje jednom godišnje.

Popis kontrolnih tijela koja možete kontaktirati i zatražiti **prvu stručnu kontrolu** nalazi se na web stranici Ministarstva poljoprivrede: <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivreda-175/ekoloska/popis-ovlastenih-kontrolnih-tijela/3671>

Nakon što je kontrolno tijelo izvršilo prvu stručnu kontrolu nad poljoprivrednim gospodarstvom i dostavilo zapisnik o prvoj stručnoj kontroli, nositelj/ovlaštena osoba poljoprivrednog gospodarstva ima obvezu ispuniti obrazac zahtjeva za upis u Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji iz Priloga I Pravilnika o kontrolnom sustavu ekološke poljoprivrede („Narodne novine“, broj 11/2020) koji se podnosi u podružnicama Agencije za plaćanja uz koji treba priložiti kopiju zapisnika kontrolnog tijela za ekološku proizvodnju o obavljenoj prvoj stručnoj kontroli i 35,00 kn biljega.

Ukoliko je dostavljena gore navedena dokumentacija, ispunjeni su svi uvjeti za upis u Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji, Agencija za plaćanja izdaje rješenje o upisu u Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji.

Po završetku proizvodnje u tekućoj godini, bilo da je riječ o prijelaznom razdoblju ili održavanju ekološke proizvodnje, kontrolno tijelo potvrđuje status proizvodnje te izdaje potvrđnicu/certifikat.

Bez izdane potvrđnice/certifikata za tekuću godinu ne možete ostvariti potporu za mjeru M11 Ekološki uzgoj.

11.1.

PLAĆANJA ZA PRIJELAZ NA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDNE PRAKSE I METODE (EKOP)

Zbog čega provodimo ovu podmjera?

Republika Hrvatska ima interes povećati površine pod ekološkom proizvodnjom pa se ovom podmjerom želi potaknuti poljoprivrednike da napuste konvencionalnu poljoprivrednu proizvodnju koja se negativno reflektira na okoliš i bioraznolikost i nastave proizvodnju na temelju ekoloških praksi i metoda.

Koliko traje prijelazno razdoblje za pojedine kulture?

Obvezno razdoblje prelaska sa konvencionalne na ekološku proizvodnju **traje dvije godine za oranice, povrće i pašnjake i tri godine za višegodišnje nasade**, uz mogućnost skraćivanja prijelaznog razdoblja u skladu sa Uredbom Komisije (EZ) br. 889/2008.

Kojih se obveza vezano uz ekološki uzgoj moram pridržavati?

Proizvodnja se mora provoditi prema odredbama Uredbe Komisije (EZ) br. (EZ) 889/2008 i Pravilnika o kontrolnom sustavu ekološke poljoprivrede („Narodne novine“, broj 11/2020) što provjerava/verificira ovlašteno kontrolno tijelo.

Tijekom obveznog razdoblja podmjera se mora provoditi na **istim** parcelama koje su prijavljene prve godine prilikom ulaska u sustav potpore. Nije moguće prijaviti samo dio površine, odnosno imati na istoj ARKOD parceli ekološku i konvencionalnu proizvodnju. Nakon završetka prijelaznog razdoblja, na istim se površinama mora nastaviti ekološka proizvodnja.

Korisnici koji podnose zahtjev za skupinu usjeva trajni travnjaci dužni su imati najmanje 0,5 UG/ha. Iznimno na krškim pašnjacima korisnici su dužni imati najmanje 0,3 UG/ha. Korisnici se moraju pridržavati minimalnih zahtjeva za gnojiva i pesticide propisanih Uredbom Komisije (EZ) br. (EZ) 889/2008.

Za što mi se isplaćuje potpora?

Potpore se isplaćuje kao naknada za gubitak prihoda i dodatne troškove koji su rezultat pridržavanja posebnih uvjeta koji nadilaze obvezne zakonske zahtjeve i uobičajenu poljoprivrednu praksu. Potpora je izračunata usporedbom prosječne bruto marže za uobičajene poljoprivredne prakse u konvencionalnoj i ekološkoj proizvodnji. U iznos je uračunat i trošak nadzora i certificiranja.

Koja je visina potpore?

Potpore za prijelazno razdoblje je uvećana za 20 % u odnosu na potporu za održavanje ekološke proizvodnje. Ovo uvećanje je rezultat smanjenja prinosa u razdoblju prijelaza sa konvencionalne na ekološku proizvodnju, kao i nemogućnost prodaje poljoprivrednih proizvoda sa oznakom „ekološki proizvod“ tijekom prijelaznog razdoblja. Visina potpore je:

- Oranice 347,78 EUR/ha
- Povrće 576,94 EUR/ha
- Višegodišnji nasadi
- lijeska 750,74 €/ha
- orah 461,36 €/ha
- ostalo 868,18 €/ha
- Trajni travnjaci 309,94 EUR/ha

11.2.

PLAĆANJA ZA ODRŽAVANJE EKOLOŠKIH POLJOPRIVREDNIH PRAKSI I METODA (EKO)

Zbog čega provodimo ovu podmjera?

Sve veći interes potrošača, svjesnost o značaju očuvanja okoliša i utjecaju zdrave, ekološki proizvedene hrane na zdravlje pokazatelji su potrebe da se nastavi trend povećanja broja ekoloških poljoprivrednika.

Ova se podmjera provodi kako bi poljoprivrednici koji su već uključeni u sustav ekološke proizvodnje nastavili sa istim načinom proizvodnje koja koristi prakse i metode zahtjevnije nego kod konvencionalnog uzgoja.

Kojih se obveza vezano uz ekološki uzgoj moram pridržavati?

Proizvodnja se mora provoditi prema odredbama Uredbe Komisije (EZ) br. 889/2008 i Pravilnika o kontrolnom sustavu ekološke poljoprivrede („Narodne novine“, broj 11/2020) što provjerava/verificira ovlašteno kontrolno tijelo.

Tijekom obveznog razdoblja podmjera se mora provoditi na istom broju hektara koji je prijavljen prve godine prilikom ulaska u sustav potpore. Nije moguće prijaviti samo dio površine, odnosno imati na istoj ARKOD parceli ekološku i konvencionalnu proizvodnju.

Korisnici koji podnose zahtjev za skupinu usjeva trajni travnjaci dužni su imati najmanje 0,5 UG/ha. Iznimno na krškim pašnjacima korisnici su dužni imati najmanje 0,3 UG/ha.

Korisnici se moraju pridržavati minimalnih zahtjeva za gnojiva i pesticide propisanih Uredbom Komisije (EZ) br. (EZ) 889/2008.

Koja je visina potpore?

Visina potpore je:

• Oranice	289,82 EUR/ha
• Povrće	480,78 EUR/ha
• Višegodišnji nasadi	
• lijeska	625,62 €/ha
• orah	384,47 €/ha
• ostalo	723,48 €/ha
• Trajni travnjaci	258,28 EUR/ha

Slika 27. Znak ekološkog proizvoda EU

Slika 28. Nacionalni znak ekološkog proizvoda

Može li se kombinirati M11 sa nekom od operacija iz M10?

Kombinacije operacija M10 s M11 su moguće u skladu s tablicom kombinacija.

MOGUĆE KOMBINACIJE		PODMJERA/SKUPINA USJEVA							
		Oranice	Povrće	Višegod. nasadi	Trajni travnjaci	Oranice	Povrće	Višegod. nasadi	Trajni travnjaci
NAZIV OPERACIJE	KOD	M 11.1.	M 11.1.	M 11.1.	M 11.1.	M 11.2.	M 11.2.	M 11.2.	M 11.2.
Obrada tla i sjetva na nagibu	M 10.1.1.	DA	DA			DA	DA		
Zatravljanje trajnih nasada	M 10.1.2.			DA				DA	
Očuvanje travnjaka velike prirodne vrijednosti	M 10.1.3.				DA				DA
Pilot mjera za zaštitu kosca (<i>Crex crex</i>)	M 10.1.4.				DA				DA
Pilot mjera za zaštitu leptira	M 10.1.5.				DA				DA
Uspostava poljskih traka	M 10.1.6.	DA	DA			DA	DA		
Održavanje ekstenzivnih voćnjaka	M 10.1.7.								
Održavanje ekstenzivnih maslinika	M 10.1.8.								
Očuvanje suhozida	M 10.1.10.	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Očuvanje živica	M 10.1.11.	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Korištenje feromonskih, vizualnih i hranidbenih klopki	M 10.1.12.			DA				DA	
Metoda konfuzije štetnika u višegodišnjim nasadima	M 10.1.13.			DA				DA	
Poboljšano održavanje međurednog prostora u višegodišnjim nasadima	M 10.1.14.			DA				DA	
Primjena ekoloških gnojiva u višegodišnjim nasadima	M 10.1.15.								
Mehaničko uništavanje korova unutar redova višegodišnjih nasada	M 10.1.16.			DA				DA	

Tablica 7: Moguće kombinacije operacija M10 s M11

MJERA 13

PLAĆANJA PODRUČJIMA S PRIRODNIM OGRANIČENJIMA ILI OSTALIM POSEBNIM OGRANIČENJIMA

Zbog čega provodimo ovu mjeru?

Ovu smo mjeru do sada provodili kao nacionalnu, međutim područja su bila definirana temeljem drugačijih kriterija.

Novi pristup za određivanje ovih područja je ujednačen s metodologijom koja je obveza za sve države članice, a koja identificira ograničenja vezana uz klimu ili tlo ili neka specifična ograničenja za određeno područje.

Pojedini dijelovi Hrvatske (obično udaljeni od velikih naselja) su područja pod utjecajem nepovoljne klime ili nepovoljnih karakteristika tla, gdje je posebno prisutan problem odljeva stanovništva i gdje stanovnici moraju uložiti više napora da bi održali poljoprivrednu proizvodnju. Poljoprivreda je vrlo često jedini izvor prihoda, međutim zbog nepovoljnih uvjeta prinosi su ispodprosječni, a u novije vrijeme i vrlo često pogođeni klimatskim promjenama.

Ova mjera iznimno je važna za održavanje poljoprivredne proizvodnje na područjima gdje su nepovoljni uvjeti za poljoprivredne aktivnosti, budući da je na 73 % teritorija Republike Hrvatske prisutno neko od ograničenja te je obuhvaćeno 41 % od ukupnih poljoprivrednih površina.

Za **krški pašnjak** moguće je ostvariti potporu ako korisnik drži **najmanje 0,3 UG/ha goveda, kopitara, ovaca i/ili koza**.

Potpota se može ostvariti kroz tri podmjere:

13.1. Plaćanja u gorsko planinskim područjima

13.2. Plaćanja u područjima sa značajnim prirodnim ograničenjima

13.3. Plaćanja u područjima s posebnim ograničenjima

Kako su određena područja s prirodnim ili ostalim posebnim ograničenjima?

Područja su određena temeljem Studije o određivanju područja s prirodnim i specifičnim ograničenjima u poljoprivredi s kalkulacijama koju je izradio Agronomski fakultet iz Zagreba kao neovisna znanstveno-stručna institucija. Pri izradi studije su korišteni svi trenutno dostupni relevantni podaci o pojedinim kriterijima.

U 2016. godini napravljena je dodatna Studija vezana uz područja s posebnim ograničenjima u kojoj su izuzete površine pod šumama te se na taj način povećao broj JLS u kategoriji područja s posebnim ograničenjima.

Pri izradi studija su korišteni svi trenutno dostupni relevantni podaci o pojedinim kriterijima.

Područja se određuju na nivou LAU2 područja, što u Republici Hrvatskoj odgovara jedinici lokalne samouprave (JLS) i dijele su u tri kategorije, a to su:

- a. gorsko-planinska područja (GPP)
- b. područja sa značajnim prirodnim ograničenjima (ZPO) i
- c. područja s posebnim ograničenjima (PPO).

Gorsko planinska područja - pokrivaju 1.175.786 ha (20,78 % teritorija), sa 32.034 ha (3,13 %) poljoprivredne površine.

Područja sa značajnim prirodnim ograničenjima - pokrivaju 2.415.786 ha (42,69 % teritorija), sa 355.117 ha (34,71 %) poljoprivredne površine.

Područje sa posebnim ograničenjima - pokriva 449.860 ha (7,95 % teritorija), sa 37.652 ha (3,68 %) poljoprivredne površine.

Tko mogu biti korisnici ove mjere?

Prihvatljivi korisnici M13 su fizičke i pravne osobe

upisane u Upisnik poljoprivrednika ukoliko su aktivni poljoprivrednici sukladno Zakonu o poljoprivredi i koriste zemljište upisano u ARKOD koje se nalazi na nekoj od JLS koja je označena kao područje s ograničenjima. Potpora je moguća ukoliko je najmanje 50 % ARKOD parcele na području s ograničenjem.

Gdje se može provoditi ova mjera?

Ova mjera provoditi će se na:

1) gorsko-planinskim područjima

JLS se svrstava u gorsko-planinsko područje ako se na više od 50 % njezine površine nalaze ograničenja vezana uz nadmorsku visinu i nagib terena, prema sljedećim kriterijima:

- a. Nadmorska visina iznad 700 m
- b. Nadmorska visina 500 - 700 m uz nagib veći od 15 %
- c. Nadmorska visina 400 - 500 m uz nagib veći od 15 % ukoliko je vertikalna raščlanjenost reljefa veća od 500 m. Ovaj je kriterij primjenjiv samo u slučaju kada JLS graniči s JLS koja je definirana sukladno prvom ili drugom kriteriju.

2) područjima sa značajnim prirodnim ograničenjima

JLS se svrstava u područje sa značajnim prirodnim ograničenjima ako na najmanje 60 % površine korištenog poljoprivrednog zemljišta u odnosu na ukupnu površinu tog zemljišta ima ograničenja, koja su:

- a. Niska temperatura - dužina vegetacijskog perioda
- b. Suša - godišnja količina padalina (GP) u odnosu na potencijalnu evapotransporaciju (PET)
- c. Ograničena propusnost tla - područja koja su zasićena vodom tijekom značajnog dijela godine
- d. Nepovoljna tekstura i kamenitost - relativno obilje

- gline, mulja, pijeska, organske tvari i krupne frakcije
- e. Plitka ekološka dubina - dubina od površine tla do ujednačenog sloja stijene ili nepropusnog sloja
 - f. Nepovoljna kemijska svojstva - prisutnost soli, pristupačnog natrija, prekomjerna kiselost
 - g. Nagib - promjena nagiba s obzirom na planimetrijske udaljenosti.

3) područjima s posebnim ograničenjima

U Republici Hrvatskoj krš je definiran kao posebno ograničenje. JLS se svrstava u područje s posebnim ograničenjima ako se na više od 50 % njezine površine iz koje su izuzeta šumska područja nalazi krš.

Što je karakteristično kod određivanja područja sa značajnim prirodnim ograničenjima u odnosu na ostala?

Kod područja sa značajnim prirodnim ograničenjima osim prisutnosti pojedinih ograničenja koje se koriste kao kriterij, provodi se i postupak finog podešavanja („Fine tuning“). Ovaj postupak obavezan je za sve države članice, a njegova svrha je isključenje onih područja s prirodnim ograničenjima u kojima se postojeće ograničenje prevladalo kroz investicijske ili gospodarske aktivnosti, a što se iskazuje kroz vrijednost ekonomske veličine poljoprivrednog gospodarstva (SO - standard output).

Granična vrijednost SO koja je korištena u Fine tuning postupku iznosi 80 % od EU SO vrijednosti. Budući je prosječni SO na nivou Europske unije 13.316,68 eura, one JLS čija vrijednost iznosi više od 10.653,34 eura morale su biti isključene iz područja sa značajnim prirodnim ograničenjima u poljoprivredi.

Koji su ciljevi i učinci ove mjere?

Prvenstveno se želi zadržati poljoprivredna proizvodnja u ovim područjima, što posljedično znači očuvanje starih i mogućnost za stvaranje novih radnih mjesta, uz zaustavljanje trenda depopulacije i razvoj ruralnog prostora.

Utjecaj provođenja ove mjere širi se i na očuvanje karakterističnih krajobraza, bioraznolikosti, proizvodnju proizvoda s dodanom vrijednosti u smislu oznaka geografskog i tradicionalnog podrijetla.

Kojih se obveza moram pridržavati?

Obveza je baviti se poljoprivrednom djelatnošću na onim poljoprivrednim površinama za koje se ostvaruje potpora.

Za što mi se isplaćuje potpora?

Potpota se isplaćuje kao naknada za gubitak prihoda i dodatne troškove koji su nastali uslijed prirodnih ograničenja za poljoprivrednu proizvodnju.

Potpota je izračunata usporedbom prosječnog strukturnog hektara sa područjem s ograničenjima u usporedbi sa strukturnim hektarom na području bez ograničenja. U iznos su uračunati povećani troškovi mehanizacije.

Koja je visina potpore?

Visina potpore iznosi:

- a. za gorsko-planinsko područje 226 EUR/ha
- b. za područja sa značajnim prirodnim ograničenjima 119,85 EUR/ha
- c. za područja s posebnim ograničenjima 82 EUR/ha.

KONTROLA I SANKCIJE

Zašto se provodi kontrola ispunjavanja obveza?

Kontrola potpora je dio Integriranog administrativnog i kontrolnog sustava (IAKS) kojeg je uspostavila Agencija za plaćanja. Kontrola se provodi zbog provjere korisnika koji su podnijeli zahtjev za potporu, a u svrhu provjere ispunjavanja obveza za ostvarivanje potpore za IAKS mjere ruralnog razvoja.

Na kojim površinama poljoprivrednog zemljišta će se provoditi kontrola?

Korisnik mora ispunjavati propisane zahtjeve za pojedine mjere na svim površinama poljoprivrednog zemljišta za koje traži pojedinu potporu. Pravila višestruke sukladnosti moraju se poštivati na svim površinama poljoprivrednog zemljišta u svom korištenju, bez obzira da li za isto traže potporu ili ne.

Kako se odabire kontrolni uzorak?

Kontrolni uzorak za IAKS mjere ruralnog razvoja za provedbu kontrole na terenu, sadržava najmanje 5 % od svih poljoprivrednih gospodarstava koja su podnijela zahtjev za potpore. Kontrola se provodi s ciljem utvrđivanja istinitosti i točnosti podataka navedenih u zahtjevu s obzirom na uvjete pod kojima se potpore dodjeljuju te radi kontrole ispunjavanja obveza i uvjeta višestruke sukladnosti.

Tko provodi kontrolu ispunjavanja obveza?

Provedba kontrole ispunjavanja obveza ustrojena je na tri načina:

- Administrativna kontrola
- Inspeksijski nadzori koji su u nadležnosti ovlaštenih inspekcija i
- Kontrola na terenu koja je u nadležnosti Agencije za plaćanja.

Kako se provodi administrativna kontrola?

Administrativna kontrola se provodi na svim poljoprivrednim gospodarstvima koja su podnijela zahtjev za potporu, a provodi se putem dostupnih baza podataka i registara kao što su Jedinствени registar domaćih životinja, Upisnik poljoprivrednika, ARKOD sustav itd.

Kako se provode inspeksijski nadzori?

Inspeksijski nadzori su u nadležnosti inspeksijskih tijela nadležnih za provođenje inspeksijskog nadzora ispunjavanja obveza iz EU zakonodavstva, a koji su ugrađeni kroz različite zakone i provedbene propise u hrvatsko zakonodavstvo.

Inspekcije temeljem potpisanih Sporazuma o suradnji s Agencijom za plaćanja obvezne su dostavljati Agenciji za plaćanja rješenja sa zapisnicima za sve obavljene inspeksijske nadzore u kojima je utvrđeno neispunjavanje uvjeta, neovisno po kojoj osnovi je obavljen inspeksijski nadzor nad tim obveznicima. Na osnovu tih inspeksijskih nalaza Agencija za plaćanja će obračunavati umanjena isplata.

Kako se provodi kontrola na terenu?

Provedbu kontrole ispunjavanja obveza u nadležnosti Agencije za plaćanja provode kontrolori Agencije za plaćanja.

Kontrole se u pravilu provode u istoj kalendarskoj godini u kojoj se podnosi zahtjev za potpore. Svaki odabrani korisnik kontrolira se u vrijeme kada se većina obveza može provjeriti. Tijekom jedne kontrole na određenom gospodarstvu kontroliraju se obveze koje su primjenjive za to gospodarstvo.

Ukoliko nije ugrožena svrha kontrole, kontrole na terenu se mogu prethodno najaviti.

Koje kontrole na terenu se provode?

Kontrole koje se provode na odabranim gospodarstvima podnositelja zahtjeva su:

1. Kontrola prihvatljivosti površina - obuhvaća utvrđivanje granica parcela, utvrđivanje površine parcela kontrolom na terenu ili kontrolom daljinskim istraživanjem iz ureda, utvrđivanje skupine usjeva na parcelama i stvarne uporabe zemljišta. Rezultati kontrole uspoređuju se sa podacima iz Zahtjeva za potporu kontroliranog gospodarstva.
2. Kontrola prihvatljivosti životinja - kontrola goveda, ovaca i koza te svinja, provodi se na svim grlima utvrđenim na gospodarstvu bez obzira na broj životinja prijavljenih za potporu. Za ostale vrste životinja kontroliraju se samo grla/kljunovi prijavljeni u zahtjevu. Kontrolira se fizičku prisutnost životinja

na gospodarstvu, prihvatljivost spola, pasmine, označenost, pravovremenost upisa u registre na gospodarstvu, pravilnost migracija kao i ispravnost prijave i upisa u Jedinstveni registar domaćih životinja.

3. Kontrola višestruke sukladnosti - obuhvaća kontrolu Propisanih zahtjeva upravljanja (SMR) kojih se mora pridržavati poljoprivredni proizvođač pri obavljanju poljoprivredne djelatnosti na svom gospodarstvu vezano uz okoliš, klimatske promjene, dobro poljoprivredno stanje okoliša, javno zdravlje, zdravlje životinja i biljaka, identifikaciju i registraciju životinja, bolesti životinja te sredstva za zaštitu bilja i kontrolu Dobrih poljoprivrednih i okolišnih uvjeta (GAEC) kao obveznih uvjeta u obavljanju poljoprivredne djelatnosti na svim poljoprivrednim površinama u svom korištenju, vezano uz okoliš, klimatske promjene, dobro poljoprivredno stanje zemljišta, tlo i zalihe ugljika te krajobraz i minimalnu razinu održavanja.

Svaka od navedenih kontrola obuhvaća fotografiranje i pregled poljoprivrednog gospodarstva i dokumentacije.

Koje su obveze korisnika?

Za svaku podmjeru/operaciju propisane su obveze koje korisnik mora ispunjavati. Navedene obveze, ocjene kršenja obveza i postotci umanjjenja za kršenje obveza navedeni su u niže navedenim tablicama.

Uz obveze za svaku mjeru korisnik mora zadovoljavati kriterije prihvatljivosti za pojedinu podmjeru/operaciju

i osnovne uvjete za ostvarivanje potpore:

1. upis u Upisnik poljoprivrednika
2. obavljanje poljoprivredne aktivnosti u skladu s člankom 24. stavkom 2. točkom 1. Zakona
3. upis poljoprivrednog zemljišta koje se koristi u ARKOD sustavu i ostalim propisanim registrima
4. upis stoke za koju se podnosi zahtjev u JRDŽ i ostale propisane upisnike te propisno označavanje stoke
5. pravodobno podnošenje jedinstvenog zahtjeva i potrebne popratne dokumentacije
6. omogućavanje provedbe kontrola na terenu temeljem članka 141. Zakona o poljoprivredi („Narodne novine“, broj 118/2018) te svih drugih kontrola nadležnih tijela
7. poštivanje pravila višestruke sukladnosti na cjelokupnom poljoprivrednom gospodarstvu sukladno pravilniku kojim se uređuje višestruka sukladnost.

Što u slučaju utvrđenog neispunjavanja obveza?

Ako Agencija za plaćanja prilikom kontrole utvrdi da obveze nisu poštivane, utvrdit će se stupanj neispunjavanja zahtjeva te sukladno tome umanjiti korisniku traženi iznos potpore.

Tko snosi posljedice ako je utvrđena nesukladnost?

Utvrđena nesukladnost predstavlja neispunjavanje obveza za pojedine mjere u bilo kojem trenutku u godini podnošenja zahtjeva za potporu, za što je izravno odgovoran korisnik koji će snositi posljedice.

Na koji način se umanjuju prava za neizvršavanje obveza?

Konačni rezultat o utvrđenom neispunjavanju obveza za IAKS mjere ruralnog razvoja određuje se temeljem

rezultata provedene kontrole. Ukupna visina sankcija za neispunjavanje obveza ovisi o opsegu, trajanju i ozbiljnosti istih.

Ukoliko gospodarstvo ima kršenja više različitih obveza, kao sankcija se uzima najveće umanjeње.

"OPSEG" se određuje ovisno o tome ima li kršenje posljedice i izvan gospodarstva ili je ograničeno samo na to gospodarstvo.

Opseg se ocjenjuje:

- **utjecaj OPSEGA je ograničen samo na PG ili**
- **utjecaj OPSEGA nije ograničen samo na PG**

"TRAJANJE" se određuje ovisno o dužini trajanja učinka ili o mogućnosti uklanjanja posljedice kršenja.

Trajanje posljedice se sukladno stupnju težine ocjenjuje kao:

- **popravljivo**
- **trajno**

"OZBILJNOST" se ocjenjuje ovisno o težini kršenja i važnosti posljedica kršenja te može biti:

- **vrlo mala**
- **mala**
- **srednja**
- **velika**
- **vrlo velika**

Pitanja koja se odnose na gospodarstvo sankcioniraju se prema unaprijed utvrđenoj ozbiljnosti.

Kršenja obveza za pitanja koja se odnose na parcelu računaju se prema postotku. Broj parcela prijavljenih u određenoj podmjeri/operaciji na kojima je utvrđeno kršenje obaveza je podijeljen s ukupnim brojem parcela prijavljenima u navedenoj podmjeri/operaciji. Ozbiljnost se zatim određuje ovisno o tome u koju

kategoriju spada određeni postotak.

Pitanja koja se nalaze u kontrolnim listama nemaju sva jednaku ozbiljnost, odnosno težina neispunjavanja pojedinih obveza može odmah biti vrlo velika.

Što je prekoračenje prijave?

Ako se tijekom kontrola utvrdi razlika između prijavljene površine ili broja životinja u odnosu na one prijavljene na zahtjevu, govorimo o prekoračenju prijave koja vodi određenim sankcijama.

Što u slučaju utvrđenog prekoračenja prijave kod potpora po površini kod Mjere 10 i Mjere 11?

Kada se utvrdi da je prijavljena površina veća u odnosu na utvrđenu za skupinu usjeva za koji je utvrđeni isti iznos potpore, potpora se računa na sljedeći način:

1. ako razlika nije veća od 3 % (ili nije veća od 2 ha), potpora se računa na temelju utvrđene površine
2. ako je razlika veća od 3 % ili dva hektara, ali manja od 20 % utvrđene površine, potpora se računa na temelju utvrđene površine umanjene za dvostruku utvrđenu razliku
3. ako je razlika veća od 20 % utvrđene površine za predmetnu skupinu usjeva, ne dodjeljuje se potpora
4. ako je razlika veća od 50 % utvrđene površine, za predmetnu skupinu usjeva, ne dodjeljuje se potpora i osim toga, korisnik podliježe dodatnoj sankciji jednako iznosu plaćanja ili potpore koji odgovara razlici između prijavljene površine i utvrđene površine.

Što u slučaju utvrđenog prekoračenja prijave kod Mjere 13?

U pogledu skupine usjeva, odnosno podmjere, ako se utvrdi da je prijavljena površina veća u odnosu na utvrđenu, potpora se računa na sljedeći način:

1. ako razlika između prijavljene i utvrđene površine nije veća od 3 % (ili nije veća od 2 ha), potpora se računa na temelju utvrđene površine
2. ako je razlika između prijavljene i utvrđene površine 3 % do 10 % (ili je veća od 2 ha), potpora se izračunava na temelju utvrđene površine umanjene za 1,5 puta utvrđene razlike te će se korisniku sankcija umanjiti za 50 %, pod uvjetom da je to korisnikovo prvo prekoračenje prijave. Ukoliko se kod korisnika već sljedeće godine ponovo utvrdi prekoračenje prijave veće od 3 %, osim izračuna pune sankcije korisnik mora vratiti i iznos za koji mu je prethodne godine sankcija umanjena za navedenih 50 %.
3. ako je razlika između prijavljene i utvrđene površine veća od 10 %, potpora se izračunava na temelju utvrđene površine umanjene za 1,5 puta utvrđene razlike.

Što u slučaju utvrđenog prekoračenja prijave kod potpora za životinje?

Ako se utvrdi da je broj prijavljenih životinja veći u odnosu na broj utvrđenih, odnosno prihvatljivih životinja, postotak smanjenja utvrđuje se na način da se broj prijavljenih životinja kod kojih su utvrđene nesukladnosti za pojedinu potporu, dijeli s brojem utvrđenih životinja:

1. ako su nesukladnosti utvrđene kod najviše 3 životinje, iznos potpore se smanjuje za utvrđeni postotak
2. ako su nesukladnosti utvrđene kod više od 3 životinje, iznos potpore se smanjuje, ovisno o utvrđenom postotku smanjenja:
 - a. ako postotak smanjenja nije veći od 10 %, iznos potpore se smanjuje za utvrđeni postotak
 - b. ako je postotak smanjenja veći od 10 %, ali manji od 20 %, iznos potpore se smanjuje za dvostruki utvrđeni postotak

- c. ako je postotak smanjenja veći od 20 %, potpora se ne odobrava
- d. ako je postotak smanjenja veći od 50 %, potpora se ne odobrava, a korisnik podliježe dodatnoj sankciji u iznosu plaćanja ili potpore koji odgovara razlici između prijavljenog broja životinja i utvrđenog broja.

Prikaz ocjene kršenja obveza u M10 i M11

Napomena: u stupcu Ozbiljnost postotak prikazuje udio parcela kod kojih je utvrđeno kršenje obveza

Za sve tipove operacija od M10.1.1. do M10.1.16. OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Korisnik vodi Evidenciju o provođenju svih propisanih obveza na propisanom Obrascu	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo
Evidencija je ažurna i potpuna	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala	Popravljivo
Svake godine tijekom obveznog perioda završena izobrazbu ili individualno savjetovanje ili sudjelovanje u demonstracijskoj aktivnosti u trajanju od najmanje 6 sati vezano uz M10.	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo

M10.1.1. Obrada tla i sjetva na terenu s nagibom za oranične jednogodišnje kulture - OTNS OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Izrađen je petogodišnji plan plodoreda s najmanje pet različitih usjeva	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo
Petogodišnji plan plodoreda je potpun	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo
Plan plodoreda se provodi u obveznom periodu	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo
Obrada tla i sjetva se provode okomito na nagib terena	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	

Na sredini ARKOD parcele uspostavljena je površina na kojoj su ostavljene brazde kako bi se spriječilo otjecanje vode	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-25%	
		Vrlo velika >25%	
Uspostavljena površina na kojoj su ostavljene brazde je široka najmanje 3 metra	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-5%	Popravljivo
		Mala 6-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-30%	
		Vrlo velika >30%	

M10.1.2. Zatravnjivanje trajnih travnjaka - ZTN OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Izrađen je petogodišnji plan gnojidbe	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo
Petogodišnji plan gnojidbe je potpun	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo
Plan gnojidbe se provodi u obveznom periodu	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo
Sadržaj ostatka dušika iz djetelinsko travnih ili travno djetelinskih smjesa je zadovoljavajući s obzirom na izrađeni petogodišnji plan gnojidbe	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo
Površina između redova unutar trajnog nasada je pokrivena djetelinsko-travnom ili travno-djetelinskom smjesom	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-25%	
		Vrlo velika >25%	

Međuredni prostor je održavan košnjom ili malčiranjem najmanje 4 puta godišnje	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Popravljivo
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-45%	
		Velika 46-60%	
		Vrlo velika >60%	
Međuredni prostor je zatravnjen cijelo vrijeme tijekom obveznog perioda	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Popravljivo
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-45%	
		Velika 46-60%	
		Vrlo velika >60%	
Minimalni zahtjevi za gnojiva:			
a) Korisnik vodi evidenciju o primijenjenim gnojivima	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo
b) Evidencija je ažurna i potpuna	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala	Popravljivo
c) Dozvoljena količina dušika iz stajskog gnoja za gnojidbu vlastitih poljoprivrednih površina iznosi najviše do 170 kg N/ha	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika 171-200 kg N/ha	Trajno
		Vrlo velika >200 kg N/ha	

M10.1.3. Očuvanje travnjaka velike prirodne vrijednosti - TVPV OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Travnjaci nisu gnojeni mineralnim ili stajskim gnojivom	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	

Na travnjacima nisu primjenjivana sredstva za zaštitu bilja	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Trajno
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Hidromelioracijski zahvati nisu obavljani na parcelama u operaciji	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-10%	Popravljivo
		Mala 11-20%	
		Srednja 21-40%	
		Velika 41-50%	
		Vrlo velika >50%	
Travnjaci su košeni isključivo ručno ili strižnim kosilicama	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Popravljivo
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-45%	
		Velika 46-65%	
		Vrlo velika >65%	
Travnjaci su košeni najkasnije do 15.9.	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Popravljivo
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-40%	
		Velika 41-60%	
		Vrlo velika >60%	
Prva košnja u kontinentalno-nizinskoj regiji obavljena je nakon 1. kolovoza (jedan otkos)	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Trajno
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	

Prva košnja u brdsko-planinskoj regiji obavljena je nakon 20. srpnja (jedan do dva otkosa)	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Trajno
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Prva košnja u mediteranskoj regiji obavljena je nakon 15. srpnja (jedan otkos)	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Trajno
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Ručno su odstranjene pojedinačne biljke koje nisu prikladne za ispašu: <i>Amorpha fruticosa</i> (čivitnjača), <i>Asclepias syriaca</i> L. (cigansko perje, prava svilenica), <i>Xanthium spinosum</i> L. (trnovita dikica, čičak), <i>Xanthium strumarium</i> L. ssp. <i>italicum</i> (Moretti) D.L. (obalna dikica)	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Travnjak se koristi za napasivanje s dozvoljenim pašnim pritiskom od 0,3 do 1,0 UG/ha ovaca, koza, goveda i/ili kopitara	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo

M10.1.4. Pilot mjera za zaštitu kosca (<i>Crex crex</i>) - ZK OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBIJNOST	TRAJANJE
Travnjaci nisu gnojani mineralnim ili stajskim gnojivom	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	

Na travnjacima nisu primjenjivana sredstva za zaštitu bilja	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Trajno
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Hidromelioracijski zahvati nisu obavljani na parcelama u operaciji	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-10%	Popravljivo
		Mala 11-20%	
		Srednja 21-40%	
		Velika 41-50%	
		Vrlo velika >50%	
Površine parcela su košene isključivo ručno ili strižnim kosilicama na minimalnoj visini od 10 cm iznad tla	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Trajno
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-45%	
		Velika 46-65%	
		Vrlo velika >65%	
Prva košnja je obavljena nakon 15. kolovoza, minimalno jednom, a maksimalno dva puta na godinu	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Trajno
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-75%	
		Vrlo velika >75%	
Travnjaci su košeni najkasnije do 15.9.	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Popravljivo
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-40%	
		Velika 41-60%	
		Vrlo velika >60%	

Na parcelama većim od 1 ha ostavljena je uz rub nepokošena traka	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Površina nepokošene trake iznosi 5%	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-85%	
		Vrlo velika >85%	
Košnja je obavljena od sredine parcele kružno prema van ili s jedne strane parcele prema drugoj	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Trajno
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-75%	
		Vrlo velika >75%	
Ručno su odstranjene pojedinačne biljke koje nisu prikladne za ispašu: <i>Amorpha fruticosa</i> (čivitnjača), <i>Asclepias syriaca</i> L. (cigansko perje, prava svilenica), <i>Xanthium spinosum</i> L. (trnovita dikica, čičak), <i>Xanthium strumarium</i> L. ssp. <i>italicum</i> (Moretti) D.L. (obalna dikica)	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Ispaša je provođena isključivo u jesen (najranije od košnje do kraja tekuće godine)	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Travnjak se koristi za ispašu s dozvoljenim pašnim pritiskom od 0,3 do 1,0 UG/ha ovaca, koza, goveda i/ili kopitara	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo

M10.1.5. Pilot mjera za zaštitu leptira - ZL OPIS OBEVEZA	OCJENA KRŠENJE OBEVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Travnjaci nisu gnojani mineralnim ili stajskim gnojivom	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Na travnjacima nisu primjenjivana sredstva za zaštitu bilja	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Trajno
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Hidromelioracijski zahvati nisu obavljani na parcelama u operaciji	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-10%	Popravljivo
		Mala 11-20%	
		Srednja 21-40%	
		Velika 41-50%	
		Vrlo velika >50%	
Travnjaci su košeni isključivo ručno ili strižnim kosilicama	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Popravljivo
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-45%	
		Velika 46-65%	
		Vrlo velika >65%	
Prva košnja je obavljena nakon 15.9. svake druge godine za vrstu leptira Močvarni plavac (<i>Phenagris alcon alcon</i>)	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Trajno
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	

Prva košnja je obavljena isključivo u periodu prije 15.6. ili nakon 15.9. svake druge godine za vrste leptira Zagasiti livadni plavac i Veliki livadni plavac (<i>Phenagris naustithous</i> i <i>Phenagris teleius</i>)	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Trajno
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Prva košnja je obavljena tek nakon 15.9. isključivo na 1/3 površine parcele svake godine za vrstu leptira Močvarni okaš (<i>Coenonympha oedippus</i>)	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Trajno
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Košnja je obavljena najkasnije do 1.10.	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Ručno su odstranjene pojedinačne biljke koje nisu prikladne za ispašu: <i>Amorpha fruticosa</i> (čivitnjača), <i>Asclepias syriaca</i> L. (cigansko perje, prava svilenica), <i>Xanthium spinosum</i> L. (trnovita dikica, čičak), <i>Xanthium strumarium</i> L. ssp. <i>italicum</i> (Moretti) D.L. (obalna dikica)	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Ispaša je provođena isključivo u jesen (najranije od košnje 15. rujna do kraja tekuće godine)	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Travnjak se koristi za ispašu s dozvoljenim pašnim pritiskom od 0,3 do 1,0 UG/ha ovaca, koza, goveda i/ili kopitara	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo

M10.1.6. Uspostava poljskih traka - PT OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Uz rub parcele su uspostavljene cvjetne trake koje se siju svake druge godine i sadrže propisane cvjetne vrste	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Cvjetne trake se kose dva puta godišnje: u srpnju i nakon cvatnje (od 15. rujna do 15. listopada)	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Trajno
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Cvjetne trake su zaorane najranije 1. listopada	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Trajno
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Cvjetne trake se ne koriste kao put ili prolaz	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-70%	
		Vrlo velika >70%	
Širina cvjetnih traka je najmanje 5 m	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	

Dužina cvjetnih traka je najmanje 100 m	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Cvjetna traka ne zauzima više od 30% površine ARKOD parcele	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Trajno
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Na cvjetnim trakama se ne primjenjuju pesticidi	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno
Travne trake su posijane isključivo uz rub parcele	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Travne trake se ne koriste kao put ili prolaz	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-70%	
		Vrlo velika >70%	
Širina travnih traka je najmanje 5 m	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	

Dužina travnih traka je najmanje 100 m	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Na parceli su uspostavljene travne trake koje sadržavaju propisane vrste trava	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Travne trake su pokošene dva puta godišnje, prva košnja je obavljena u prvoj polovici travnja (za jesensku sjetvu) ili u drugoj polovici travnja (za proljetnu sjetvu), druga košnja je obavljena u listopadu	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Travna traka ne zauzima više od 30% površine ARKOD parcele	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Trajno
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Na travnim trakama se ne primjenjuju insekticidi	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno

M10.1.7. Održavanje ekstenzivnih voćnjaka - EV OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBIJNOST	TRAJANJE
Parcela nije gnojena mineralnim gnojivima	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Kruti stajski gnoj primjenjivan je isključivo ispod krune stabla	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-75%	
		Vrlo velika >75%	
Korištena su isključivo sredstva za zaštitu bilja odobrena u ekološkoj proizvodnji	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika 0≤50%	Popravljivo
		Vrlo velika >50%	
Površina voćnjaka se održava ispašom ili košnjom najmanje jednom godišnje najkasnije do 1.listopada	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-10%	Popravljivo
		Mala 11-20%	
		Srednja 21-40%	
		Velika 41-50%	
		Vrlo velika >50%	
Postavljena 1 nastamba za solitarne pčele po 1 ha površine	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo
Odumiruća stabla su nadomještena sadnicama ugroženih izvornih i tradicijskih sorti voća	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-10%	Trajno
		Mala 11-20%	
		Srednja 21-40%	
		Velika 41-50%	
		Vrlo velika >50%	

Površina voćnjaka se održava ispašom s maksimalno 1,0 UG/ha ovaca, koza, goveda ili peradi	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo
Minimalni zahtjevi za gnojiva:			
a) Korisnik vodi evidenciju o primijenjenim gnojivima	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo
b) Evidencija je ažurna i potpuna	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala	Popravljivo
c) Dozvoljena količina dušika iz stajskog gnoja za gnojidbu vlastitih poljoprivrednih površina iznosi najviše do 170 kg N/ha	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika 171-200 kg N/ha	Trajno
		Vrlo velika >200 kg N/ha	
d) Korisnik nije primjenjivao gnojiva na poplavljenom tlu	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
e) Korisnik nije primjenjivao gnojiva na zamrznutom tlu	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
f) Korisnik nije primjenjivao gnojiva na tlu prekrivenom snježnim pokrivačem	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	

g) Korisnik nije primjenjivao gnojiva na nagnutim terenima uz vodotoke s nagibom većim od 10% na udaljenosti manjoj od 10 m od vanjskog ruba korita vodotoka	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-70%	
		Vrlo velika >70%	

Minimalni zahtjevi za pesticide:

a) Korisnik vodi evidenciju o primijenjenim pesticidima	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo
b) Evidencija je ažurna i potpuna	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala	Popravljivo
c) Korisnik posjeduje potvrdu o završenoj izobrazbi za korištenje pesticida	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo
d) Korisnik skladišti pesticide na siguran način	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo

M10.1.8.Održavanje ekstenzivnih maslinika - EM OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Parcela nije gnojena mineralnim gnojivima	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Kruti stajski gnoj primjenjivan je isključivo ispod krune stabla	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-75%	
		Vrlo velika >75%	

Korištena su isključivo sredstva za zaštitu bilja odobrena u ekološkoj proizvodnji	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika 0≤50%	Popravljivo
		Vrlo velika >50%	
Površine maslinika se održavaju ispašom (ovce ili koze) ili mehaničkom obradom ili košnjom trave ili zadržavanjem svih tanjih grančica ispod krošnje nakon rezidbe	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Popravljivo
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-40%	
		Velika 41-60%	
		Vrlo velika >60%	
Površina maslinika se održava ispašom s maksimalno 1,0 UG/ha ovaca ili koza	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo
Minimalni zahtjevi za gnojiva:			
a) Korisnik vodi evidenciju o primijenjenim gnojivima	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo
b) Evidencija je ažurna i potpuna	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala	Popravljivo
c) Dozvoljena količina dušika iz stajskog gnoja za gnojidbu vlastitih poljoprivrednih površina iznosi najviše do 170 kg N/ha	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika 171-200 kg N/ha	Trajno
		Vrlo velika >200 kg N/ha	
d) Korisnik nije primjenjivao gnojiva na poplavljenom tlu	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
e) Korisnik nije primjenjivao gnojiva na zamrznutom tlu	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	

f) Korisnik nije primjenjivao gnojiva na tlu prekrivenom snježnim pokrivačem	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
g) Korisnik nije primjenjivao gnojiva na nagnutim terenima uz vodotoke s nagibom većim od 10% na udaljenosti manjoj od 10 m od vanjskog ruba korita vodotoka	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-70%	
		Vrlo velika >70%	

Minimalni zahtjevi za pesticide:

a) Korisnik vodi evidenciju o primijenjenim pesticidima	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo
b) Evidencija je ažurna i potpuna	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala	Popravljivo
c) Korisnik posjeduje potvrdu o završenoj izobrazbi za korištenje pesticida	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo
d) Korisnik skladišti pesticide na siguran način	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo

M10.1.9. Očuvanje ugroženih izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja - IZP OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Posjednik ili odgovorna osoba provodi primjereni nadzor nad životinjama ugroženih IZP	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala	Popravljivo
Radi nedostatne zaštite od nepovoljnih vremenskih uvjeta, grabežljivaca i drugih opasnosti nisu nastale štetne posljedice za zdravlje životinja ugroženih IZP	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika	Trajno
Radi loše konstrukcije objekta i loših zoohigijenskih uvjeta (strujanje zraka, koncentracija plinova, prašina, temperature i relativna vlažnost zraka), nisu nastale štetne posljedice po zdravlje i dobrobit životinja ugroženih IZP	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo

Osiguran je primjeren objekt za zaštitu IZP životinja od vanjskih nepovoljnih utjecaja. Objekt je konstruiran tako da je svim IZP životinjama na raspolaganju dovoljno prostora da mogu istovremeno ležati, odmarati se i ustati	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo
U objektima za smještaj ugroženih IZP životinja osigurana je primjerena oprema te prirodno ili umjetno osvjetljenje	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala	Popravljivo
U objektima za smještaj ugroženih IZP životinja osigurana je primjerena zaštita od buke	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala	Popravljivo
Životinjama ugroženih IZP je osigurana hrana i voda u dovoljnoj količini i vremenskim razmacima primjerenim njihovim potrebama te nisu utvrđene štetne posljedice po zdravlje/uginuća životinja ugroženih IZP	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika	Trajno
Na životinjama ugroženih IZP nisu vidljivi tragovi ozljeda uzrokovani propustom ili aktivnošću posjednika životinja	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika	Trajno
O svakoj bolesnoj ili ozlijeđenoj životinji se primjereno skrbi, a ukoliko je potrebno, veterinarska se pomoć osigurava u primjerenom roku	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo
Posjednik životinja ugroženih IZP posjeduje evidenciju o liječenju životinja	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala	Popravljivo
Evidencija o liječenju IZP životinja vodi se ažurno i na propisan način	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala	Popravljivo

M10.1.10. Održavanje suhozida - OS OPIS OBEVEZA	OCJENA KRŠENJE OBEVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Tijelo suhozida je kontrolirano minimalno dva puta godišnje, najkasnije do 1.listopada	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	

Tijelo suhozida se održava korištenjem tradicionalnih materijala što podrazumijeva slaganje isključivo od okolnoga kamena	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Popravljivo
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-45%	
		Velika 46-65%	
		Vrlo velika >65%	
Tijelo suhozida se održava tradicionalnim načinom izrade bez korištenja veziva i drugih materijala	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Trajno
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-45%	
		Velika 46-65%	
		Vrlo velika >65%	
Tijelo suhozida nije obraslo neželjenom vegetacijom	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Neželjena vegetacija se uklanja ručno bez primjene herbicida	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	

M10.1.11.Održavanje živica -OZ OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Tijelo živice (izgled i stanje živice) je kontrolirano minimalno jednom godišnje najkasnije do 1.listopada	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	

Živica se održava orezivanjem jednom u dvije godine kako bi zadržala oblik	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Popravljivo
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-45%	
		Velika 46-65%	
		Vrlo velika >65%	
Živica se ne orezuje u periodu od 01.03. do 31.8. tekuće godine	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Trajno
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-45%	
		Velika 46-65%	
		Vrlo velika >65%	
Dijelovi živice koji nedostaju nadosađeni su propisanim autohtonim ili udomaćenim vrstama drveća i gmlja	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	
Površine uz rub živice do širine najmanje jednog metra moraju biti prekrivene prirodnom vegetacijom. Na tim površinama zabranjena je uporaba sredstava za zaštitu bilja i mineralnih gnojiva.	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-3%	Popravljivo
		Mala 4-10%	
		Srednja 11-15%	
		Velika 16-20%	
		Vrlo velika >20%	

M10.1.12. Korištenje feromonskih, vizualnih i hranidbenih klopki - KFK OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Klopke su postavljene najkasnije do: - trešnjina muha - 15. travnja - šljivina osica - 1. travnja - orahova muha - 30. lipnja - maslinina muha - 1. lipnja - ostali štetnici - 15. travnja	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika >70%	Trajno

Klopke su ostavljene na površini najmanje do: - trešnjina muha - 30. lipnja - šljivina osica - 31. svibnja - orahova muha - 31. kolovoza - maslinina muha - 31. listopada - ostali štetnici - 15. rujna	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno
Postavljen je propisani broj klopki po površini	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Klopke su pregledavane dva puta tjedno u periodu: - trešnjina muha - 15. travnja do 30. lipnja - šljivina osica - 1. travnja do 31. svibnja - orahova muha - 30. lipnja do 31. kolovoza - maslinina muha - 1. lipnja do 31. listopada - ostali štetnici - 15. travnja do 15. rujna	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Trajno
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Korištene klopke i mamci su uskladišteni i čuvani na siguran način do 31. prosinca tekuće godine	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika	Popravljivo

M10.1.13. Metoda konfuzije štetnika u višegodišnjim nasadima - MKŠ OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Feromonski dispenzeri su postavljeni najkasnije do 1. svibnja	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno
Feromonski dispenzeri su postavljeni u gornju trećinu krošnje, grma ili trsa	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	

Postavljen je propisani broj feromonskih disperzera po površini	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-20%	Popravljivo
		Mala 21-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-80%	
		Vrlo velika >80%	
Stari disperzeri iz prijašnje sezone su odstranjeni prije postavljanja novih disperzera	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika	Popravljivo

M10.1.14. Poboľšano održavanje međurednog prostora u višegodišnjim nasadima - POMP OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Međuredni prostor je zasijan nekom od propisanih smjesa	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno
Međuredni prostor je održavan košnjom ili malčiranjem najmanje 4 puta godišnje	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Popravljivo
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-45%	
		Velika 46-60%	
		Vrlo velika >60%	
Međuredni prostor je zatravnjen cijelo vrijeme tijekom obveznog perioda	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-15%	Popravljivo
		Mala 16-30%	
		Srednja 31-45%	
		Velika 46-60%	
		Vrlo velika >60%	

M10.1.15. Primjena ekoloških gnojiva u višegodišnjim nasadima - PEG OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Izrađen je petogodišnji plan gnojidbe	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo
Petogodišnji plan gnojidbe je potpun	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo

Petogodišnji plan gnojidbe se provodi u obveznom periodu	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika	Popravljivo
Količina dušika iz stajskog gnoja je do 170 kg N/ha	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika 171-200 kg N/ha	Trajno
		Vrlo velika >200 kg N/ha	
Korištena su samo gnojiva i poboljšivači tla kako je propisano člankom 3. Uredbe 889/2008	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno
Višegodišnji nasad nije gnojen mineralnim gnojivima	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno

M10.1.16. Mehaničko uništavanje korova unutar redova višegodišnjih nasada - MUK OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
"Zaštićeni prostor" unutar redova (dio prostora koji se nalazi između debla, čokota i armature) je bez korova	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika 0≤50%	Popravljivo
		Vrlo velika >50%	
Za suzbijanje korova unutar redova u „zaštićenom prostoru“ (dio prostora koji se nalazi između debla, čokota i armature) se koristi specijalizirana poljoprivredna mehanizacija i oprema	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Popravljivo
U „zaštićenom prostoru“ nisu primjenjivani herbicidi	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno

M 11.1. Plaćanja za prijelaz na ekološke poljoprivredne prakse i metode - EKOP OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBILJNOST	TRAJANJE
Korisnik vodi Evidenciju o provođenju svih propisanih obveza na Obrascu 10	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo
Evidencija je ažurna i potpuna	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala	Popravljivo

Završena izobrazba ili korišteno individualno savjetovanje ili sudjelovanje u demonstracijskoj aktivnosti vezano uz mjeru Ekološki uzgoj u trajanju od minimalno 6 sati godišnje	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo
Omjer proizvedenog dušika (N) u stajskom gnoju za gnojidbu vlastitih poljoprivrednih površina ne prelazi granicu od 170 kg N/ha ili postoji pismeni dokaz da je sav višak stajskog gnoja zbrinut: a) gnojidbom poljoprivrednih površina drugog vlasnika na temelju jednogodišnjih ili višegodišnjih ugovora i/ili b) preradom na gospodarstvu u bioplin i/ili kompost i/ili supstrat i/ili drugo i/ili c) na druge načine	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika 171-200 kg N/ha	Trajno
		Vrlo velika >200 kg N/ha	
Pri proizvodnji se koriste isključivo gnojiva i poboljšivači tla odobreni za uporabu u ekološkoj proizvodnji	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno
Pri proizvodnji se koriste isključivo sredstva za zaštitu bilja odobrena za uporabu u ekološkoj proizvodnji	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno
Prilikom provedbe agrotehničkih mjera nije došlo do zbijanja tla	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-5%	Popravljivo
		Mala 6-10%	
		Srednja 11-30%	
		Velika 31-50%	
		Vrlo velika >50%	
Pri proizvodnji se koristi ekološki proizvedeno sjeme ili vegetativni reprodukcijски materijal ili ima odobrenje za korištenje iz neekološke proizvodnje	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-10%	Trajno
		Mala 11-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-95%	
Pri proizvodnji se ne koristi GMO, niti proizvodi proizvedeni od GMO	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno

Prilikom uzgoja u stakleniku/plasteniku ne koristi se hidroponski uzgoj	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala 0-10%	Trajno
		Srednja 11-30%	
		Velika 31-50%	
		Vrlo velika >50%	
Upotrijebljena količina bakra u sredstvima za zaštitu bilja na osnovi bakra ne prelazi 6 kg/ha godišnje	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika 0-50%	Trajno
		Vrlo velika >50%	

M11.2. Plaćanja za održavanje ekološke poljoprivredne prakse i metode - EKO OPIS OBVEZA	OCJENA KRŠENJE OBVEZA PO KRITERIJU		
	OPSEG	OZBIJNOST	TRAJANJE
Korisnik vodi Evidenciju o provođenju svih propisanih obveza na Obrascu 11	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo
Evidencija je ažurna i potpuna	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala	Popravljivo
Završena izobrazba ili korišteno individualno savjetovanje ili sudjelovanje u demonstracijskoj aktivnosti vezano uz mjeru Ekološki uzgoj u trajanju od minimalno 6 sati godišnje	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Srednja	Popravljivo
Omjer proizvedenog dušika (N) u stajskom gnoju za gnojidbu vlastitih poljoprivrednih površina ne prelazi granicu od 170 kg N/ha ili postoji pismeni dokaz da je sav višak stajskog gnoja zbrinut: a) gnojidbom poljoprivrednih površina drugog vlasnika na temelju jednogodišnjih ili višegodišnjih ugovora i/ili b) preradom na gospodarstvu u bioplin i/ili kompost i/ili supstrat i/ili drugo i/ili c) na druge načine	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika 171-200 kg N/ha	Trajno
Vrlo velika >200 kg N/ha			
Pri proizvodnji se koriste isključivo gnojiva i poboljšivači tla odobreni za uporabu u ekološkoj proizvodnji	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno
Pri proizvodnji se koriste isključivo sredstva za zaštitu bilja odobrena za uporabu u ekološkoj proizvodnji	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno

Prilikom provedbe agrotehničkih mjera nije došlo do zbijanja tla	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-5%	Popravljivo
		Mala 6-10%	
		Srednja 11-30%	
		Velika 31-50%	
		Vrlo velika >50%	
Pri proizvodnji se koristi ekološki proizvedeno sjeme ili vegetativni reprodukcijски materijal ili ima odobrenje za korištenje iz neekološke proizvodnje	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo mala 0-10%	Trajno
		Mala 11-40%	
		Srednja 41-60%	
		Velika 61-95%	
		Vrlo velika >95%	
Pri proizvodnji se ne koristi GMO, niti proizvodi proizvedeni od GMO	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Vrlo velika 0-100%	Trajno
Prilikom uzgoja u stakleniku/plasteniku ne koristi se hidroponski uzgoj	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Mala 0-10%	Trajno
		Srednja 11-30%	
		Velika 31-50%	
		Vrlo velika >50%	
Upotrijebljena količina bakra u sredstvima za zaštitu bilja na osnovi bakra ne prelazi 6 kg/ha godišnje	Utjecaj je ograničen na gospodarstvo	Velika 0-50%	Trajno
		Vrlo velika >50%	

Europska unija

SUFINANCIRANO SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
EUROPSKI POLJOPRIVREDNI FOND ZA RURALNI RAZVOJ; EUROPA ULAŽE U RURALNA PODRUČJA
MJERA TEHNIČKA POMOĆ

AGENCIJA ZA
PLAĆANJA U
POLJOPRIVREDI,
RIBARSTVU I
RURALNOM
RAZVOJU

Program
RURALNOG RAZVOJA

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE